

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Disputatio III. De subjecto justitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

DISPUTATIO III.

De Subjecto Justitiæ.

Indubiè, Subjectum justitiæ, non sunt nisi naturæ intellectuales: quia justitia est virtus specialem honestatem, ad quam nullo modo se extendunt in intellectualia, intendens. Et quia hæc virtus, est virtus voluntatis, in voluntate recipitur, eritque illa subjectum receptionis. Tota difficultas devolvitur ad hoc, quodnam sit subjectum justitiæ, hoc sensu, quænam scilicet sunt personæ, inter quas est rigorosa justitia. *Quod ut resolvatur, instituitur*

QUÆSTIO I.

An in Deo respectu creaturæ, possit dari perfecta justitia?

Divisi sunt Auctores. Affirmant dari. Suar. opusculo 6. ubi rationes propositas à Vasq. refutat: & 3. p. d. 4. S. 5. & 6. licet in editionibus novis sit aliqua diversitas. Idem, docet Bellarminus, Valentia, Azor. Sal. Albert. Tan. Ruiz. Petr. Hurta: Rayn. Fasilol. & post illos Dicast. hic l. 2. tr. 2. d. 2. num. 47. Arriaga 1. p. d. 31.

Negat autem Vasq. 1. p. d. 85. & 86. ubi habentur Argumenta, quæ refutavit Suar. sed & in posterioribus tomis, remiterato restauravit Vasq. quem vide etiam 1. 2. d. 223. & 3. p. tomo 1. d. 7. tomo 4. q. 85. a. 3. dub. unico eandem sententiam docuit Molina Arub. Lessi. Kon. Bec. Gasp. Hurt. Merac. de Lugo. Sahch. & post illos Esp. q. 16. Mediam Sententiam sequitur Ripald. tota d. 83.

DIFFICULTAS I.

*Præmittuntur aliqua ad intelligendum
Quæstionis statum.*

PRÆMITTO I. Ex Ripalda citato: *Justitiam tripliciter sumi posse*, pro æqualitate ad Regulam rationis; pro æqualitate ad aliud, quocunque modo: qualem æqualitatem dicit etiam gratitudo æqualis beneficio. Denique pro æqualitate rigorosa, respiciens in hoc quidem jus strictum, in hoc verò debitum, de ultima æqualitate hic quæretur.

PRÆMITTO 2. *Sicut in investigando de quacunque alia virtute, an illa reperiatur in Deo; ita & in presenti attendendum esse, an seclusis imperfectionibus, possit adhuc remanere conceptus essen-*

tialis justitiæ. Circa quod potest esse quæstio, & de re, & de voce. Dere: An remaneat talis conceptus, si enim remanet, inferitur, ponendam hanc virtutem in Deo: quia in eo ponenda omnis perfectio. Erit autem quæstio de voce: An illi perfectioni, ita ab imperfectionibus depurata, conveniat vox, justitia?

PRÆMITTO 3. *Quid intendant, vel non intendant ii, qui ponunt in Deo justitiam rigorosam.* Non intendunt, quasi Deus præmians, servet æqualitatem absolutam inter præmium & meritum; indubiè enim non habetur talis æqualitas, cum Deus det mensuram coagitatam; sicut & Princeps ex justitia præmiiat, licet det præmium apprimè honoratum. Non intendunt item docere, illam justitiam, ita esse rigorosam, ut excludat omnem gratiam, admittunt etiam gratiam auxiliorum, promissionum &c. sed intendunt illis suppositis, jam Deum manere obligatum rigorosè justitiam. Non intendunt item docere, quod in collatione præmii justitiam Deus abdicet à se simpliciter dominium, sed volunt illud componere cum obligatione justitiam. Non intendunt item docere, hoc solum quod acquirat creatura jus in præmiis, ut illo præ aliis creaturis potiatur: hoc enim omnes concedunt, sed intendunt docere, quod acquirat jus ipsius etiam Dei obligativum justitiam.

PRÆMITTO 4. *Totam Quæstionem reduci à Ripal. ad hoc. An Deus, referens præmia, respiciat jus aliquod merentis, quò sic obligetur, ut non referens præmium, vim inferret creaturæ, commodius dixisset.* An Deus ita det præmia, ut si non daret, faceret injuriam: Nam longè alia quæstio est: An creatura à Deo violentiam pati possit?

PRÆMITTO 5. *Quæ sit in hac materia sententia Ripalda.* Docet ille duplicem esse potestatem in Deo, Absolutam, & Extraordinariam; & aliam potestatem moralem. Priorem dicit esse in obligabilem. Secundam obligabilem. Primam explicat, quod sit potestas, quâ Deus nullis legibus adstrictus, operatur supra illarum exigentias, pro arbitrio, & bono, suæ excellentiæ. Posterioriorem explicat, quod sit potestas, quâ juxta creaturarum exigentiam operatur, consulens ipsarum bono.

Illustrat condistinctionem harum potestatum pluribus instantiis.

I. INSTANTIA est. Datur in Deo potestas physica, ad producenda creata. Hæc ipsa duplex est, alia naturalis & ordinaria, quæ agit juxta exigentiam naturæ creatæ, nullam ipsi inferens

rens vim. Alia absoluta & supernaturalis, quæ agit supra physicam exigentiam naturæ, & ple-
rumque contra illam, rebus creatis inferens vim.

2. INSTANTIA. Christo Domino convenit Dominium rerum, & titulo proprii v. g. laboris, contractu, & titulo unionis Hypostaticæ. Primum illud dominium est obligabile; non secundum.

3. INSTANTIA. Respublica potest obligare, secundum potestatem privatam, qua prospectit bonis particularium: non potest obligare jus altum?

4. INSTANTIA. Potest Deus obligare se tanquam Dominus jurisdictionis, & non obligare tanquam Dominus proprietatis, & è contrario. Ergo, & in presenti idem dicendum.

5. INSTANTIA. Deus, ut Auctor naturalis, tenetur materiæ providere quantitatem, non tenetur tanquam Auctor supernaturalis. E contra, tanquam Auctor supernaturalis, tenetur gratias annexere charitati; non tenetur tanquam Auctor naturalis. Ergo & distinctio duplicis potestatis tenebit, poteritque unâ obligari, non aliâ.

PRÆMITTO 6. *Quomodo ex Ripal. distinguuntur due illa potestates?* Distinguuntur sine quæ: Potestas enim Absoluta, intendit bonum excellentiæ divinæ, Ordinaria bonum creaturarum, quod potest separari à bono excellentiæ divinæ, quam ostendit Deus, in destructione creaturarum. Distinguuntur sphaerâ, quia potestas absoluta comprehendit omnia possibilia, & carentias eorum, quæ possunt in finem excellentiæ divinæ conferre, ordinaria vero solum comprehendit ea, quæ in bonum creaturæ conferuntur. Distinguuntur radice: quia illa absoluta potestas competit Deo, ratione excellentiæ divinitatis, seorsim ab attributis omnipotentia, & creaturis, ordinaria convenit Deo, titulo creatoris & gubernatoris universi. Denique potestas absoluta est essentialis & necessaria Deo, ordinaria autem contingens & abdicabilis.

PRÆMITTO 7. *Qui sint effectus, per Ripal. potestatis ordinariæ obligatæ.* Effectus est: quia si non obligaret potestatem ordinariam sine ulla injuria potuisset negare creaturæ v. g. bona supernaturalia, non potest, supposita obligatione. Effectus est, quia inferret Deus injuriam creaturæ, habenti jus in bona supernaturalia, si ea negaret. His præmissis, sit.

DIFFICULTAS II.

Deciditur Quæstio.

DICENDUM est. *Dei, respectu creaturæ, non dari illam perfectam justitiam.* Videretur esse Concl. S. Thomæ 1. 2. q. 114. a. 1. in Corpore. Ubi cum neget absolutam æqualita-

tem inter Deum & hominem, hoc ipso negat absolutam justitiam sive rigorosam, & 1. parte q. 21. a. 1. in Corpore, negat in Deo justitiam commutativam; distributivam autem in Deo admittit, non nisi secundum virtutem gubernativam. August. Confes. 4. *Reddit inquit debita nulli debens.* Serm. lib. 6. de Verb. Apost. *Debitor enim factus est nobis, non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit, promittendo.* S. Bernardus Serm. de Annunt. *Neque talia sunt, inquit, hominum merita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, aut propterea Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret.* Unde etiam & S. Thomas 1. 2. cit. ad 3. Docet. *Deum non effici simpliciter debitorem nobis, sed sibi effici, in quantum debitum est, ut sua ordinatio impleatur.*

Punctum Difficultatis 1.

Examinantur Rationes pro hac Sententia.

PROBAT 1. Pr. Albertus Zeronski, tititurque argumento communi. Abdicare se dominio alicujus rei involvit imperfectionem in Deo. Ergo, Deus jus & dominium in alium transferre non potest. Antecedens probatur. Quia res esse creaturæ & non Dei, & posse de eadem re liberè dispendere creaturam, non posse autem Deum, est imperfectio in Deo. Sed abdicare se dominio alicujus rei, & transferre jus & Dominium in alterum, sequitur, quod Deus non posset re illa uti pro suo libitu, & dispendere sine injuria alterius. Similiter sequitur rem illam non esse Dei, sed creaturæ. Quod ipsum probatur. Nam Petrum cedere dominio, & juri suo in librum, illudque transferre in Paulum, sequitur essentialiter & necessario, vitalis abdicationis & translationis, Petrum, non esse Dominum libri. Ergo, similiter in Deo, abdicante à se dominium, & cedente juri suo ad rem aliquam creaturæ, idem sequeretur, circa rem illam abdicatam.

RESPONDERI potest. Quod abdicare se dominio absoluto & essentiali, involvat imperfectionem, sed non abdicare se dominio potestatis ordinariæ, & accidentalis: & licet esse rem creaturæ, & non Dei, secundum potestatem absolutam, sit imperfectio, non est tamen imperfectio, si sit res creaturæ, & non Dei, secundum potestatem ordinariam. Instantia de Petro allata non convincit: probat enim multum: quia probat quod nec Princeps possit se spoliare jure suo ballo, relinquendo sibi jus altum: quia Petrus ita cedit juri suo, ut non relinquat illud sibi. Quod si dicas, aliud esse de Principe: quia in illo invenitur duplex illud distinctum jus, dicit & Ripalda, inveniri in Deo duplicem illam potestatem.

Est

R. P.
THOMAS MLOD
HANSOWSKI
Tom. 3. et 4.
D. VI
6

Est & alius modus satisfaciendi huic argumento, quod scilicet non esset necessarium, ut Deus transferat jus in creaturas, abdicando illud à se, sed sufficeret investitura illarum in jus, cum retentione nihilominus juris sui in totam rem, ut fieri etiam in creatis solet: dum sunt unius ejusdemque rei plures Domini, ita ut independentes unus ab alio, non possit quidquam facere, quo casu, non se alter abdicat jure, dando alteri jus, sed solum illi, sine sui juris amissione, communicat jus.

PROBAT 2. Idem. Specialiter contra Responsionem Ripalda. Vel Deus translato dominio ordinario in creaturam, & manente jure absoluto, potest absolute uti re illa, quomodo cunque sive illam auferendo, destruendo, sive retinendo, conservando, independentem à creatura, & voluntate illius, sine ulla ipsius creaturæ injuria, vel non potest? Neutrum dici potest. Non primum, uti asserit ipse Ripal. tum in aliis locis cit. tum specialiter sect. 12. quæ pars ratione etiam probatur. Quia tale dominium esset nullius momenti, & æstimationis moralis. Ergo, tale dominium non est admittendum; potissimum verò in Christo in ordine ad satisfactionem justitiam: quia sequeretur satisfactionem Christi, ratione talis domini in suos actus, esset quoque nullius momenti & æstimationis Moralis. Sequela autem probatur. Quia dominium tale & possessio rei, ut aliquis rem illam possit à se auferre, & pro libitu suo independentem à se tractare, est nullius momenti, & æstimationis moralis. Quod ipsum instantiâ declaratur. Habeat aliquis jus ad pagum duplex, hæreditatis, & emptionis, sit jus hæreditatis potius, donet alteri jus emptionis minus præcipuum, retinendo principale hæreditatis, his conditionibus, ut ille, qui habet jus emptionis, non possit quidquam facere circa illum pagum: aut illo uti, nisi dependentem ab eo, qui sibi retinuit jus hæreditatis, tale dominium & talis donatio esset ridicula, tantumque esset habere illum pagum tali jure, atque si illum non haberet; ita enim ego, qui nullum jus haberem, possem uti vel non uti illo pago & bonis illius, sicut ille, qui jus cum talibus conditionibus pagum illius haberet. Unde si quis tale dominium mihi daret in Regnum Hispaniarum, & dominium absolutum in tres grossos, rationabiliter eligendi essent tres grossi, & dominium illorum absolutum, quam Regnum Hispaniarum: quia plus mihi commodi inferrent tres grossi absolute donati, quam Regnum Hispaniarum: nam ex dominio Regni Hispaniarum tali, possem nullum emolumentum percipere, nec alteri benefacere, si illi, qui haberet jus principalis, ita placeret, secus quam ex tribus grossis mihi absolute donatis. Non etiam potest dici, Deum tali abdicatione domini & cessione juris facta creaturæ, facere injuriam posse: sequeretur enim do-

minium Dei, respectu talis rei, esse imperfectius, quam dominium Petri respectu libri, quem possidet: majus enim dominium haberet illius libri, quam Deus illius rei; majus enim & perfectius est dominium, posse uti re aliqua ad possibiles omnes usus, circa injuriam alterius, quam posse uti re aliqua, ad usus possibiles, non citra injuriam alterius.

RESPONDERI potest pluribus viis huic argumento. Imprimis per distinctionem petitam ex principiis Ripalda. Quod translato dominio in creaturam, obligataque potestate ordinaria, non possit per illum præcisè & absolute sine injuria auferre illam Deus, potest autem per potestatem absolutam, & non obligatam. Cum enim potestas illa ordinaria jam moraliter non sit in Deo, utpote obligatione in illo adstricta, non habet Deus jus, vi illius, disponendi de eadem, sed non nisi titulo potestatis absolute inobligatæ & inobligabilis, consequenter dici posset, licet non debeat tale dominium in creatura positum, comparatè ad absolutum dominium, esse momenti & æstimationis moralis alicujus; sicut & ad jus altum Principum, dominium privatorum comparatum non est dominium, sed subjectio, & tamen, æstimatur quia comparatè ad alios subditos, habet dominium; ita etiam jus illud erit æstimandum comparatè ad potestatem ordinariam divinam, eo quod per potestatem illam ordinariam, non possit Deus auferre rem, supra quam cessit dominio, vi cujus cessionis, caret jam Deus jure potestatis ordinariæ ad illam auferendam, utpote jam obligato: Negatur alterius dominium tale, quod secundum aliquem titulum exigit, ut independentem ab illius voluntate non possit alius de re aliqua disponere esse nullius momenti, licet secundum alium titulum possit independentem ab alius voluntate de re disponere, quod etiam contingit in jure alto.

Instantia illa de traditione juris in pagum, non convincit: quia non supponitur donatarius, independentem à donante, quidquam posse facere. Jam autem in presenti ponitur creatura supponiturque: potens facere independentem à potestate ordinaria divina, illamque non lædendo, nec illi præjudicando, utpote ei, quæ moraliter jam non est; cum obligata sit: & si ponatur etiam ille donatarius pagi, posse independentem à donante, secundum aliquod jus suum agere, adhuc erit dominus dominio, quod non deberet dici nullius momenti, sicut nec dicitur dominium bassum nullius momenti, licet independentem ab alto h. e. sine ordine subjectionis ad illud, non sit. Quanquam ad eandem instantiam dici posset, quod tunc ex varietate titulorum, salvari potest dominium in pluribus, quando unus titulus, respectu alius, dicit prælationem, præminentiam, ordinemque dignitatis: si enim hic ordo non dicatur, non est major ratio, cur

unus

potius dicatur Dominus, quam alter? consequenter non erit, si comparentur inter se uterque, Dominus: dominium enim semper est quid fortius, & à quo victoria. Sicut ergo non nisi à fortiori victoria, ita nec dominium salvabitur, nisi ratione altioris tituli. In presenti autem titulus hæreditatis, & emptionis sunt tituli æquales, licet diversæ rationis: nullus enim titulus est natus alteri subordinari. Quia autem titulus acquisitus à creatura. Deo investiente, est adhuc natus esse subordinatus juri absoluto, & cum ratione obligationis potestatis ordinariæ, acquisierit creatura, titulum, vi cuius dicere possit: potestas ordinaria ad me non extenditur, fit, ut ratione illius, acquirat dominium, creatura.

Quando autem dicitur. Si Deus irrogaret injuriam creaturæ, supposita obligatione potestatis ordinariæ, hoc ipso sequitur perfectius fore Dominum Petrum alicujus libri, quam Deum respectu rei, circa quam obligavit potentiam suam ordinariam, id etiam non convincit.

Nam si posita obligatione potestatis ordinariæ, sequeretur exclusio potestatis absolutæ, verè magis esset Dominus libri Petrus, quam Deus illius rei: secus autem si retineat dominium absolutum. Ad eum planè modum, quo si Respubl. non haberet jus altum, perfectius Petrus esset Dominus rei, quam Respublica, sed id non sequitur, supposito dominio alto in Republica: ita etiam nec sequitur in Deo supposito illius dominio absoluto remanente, post obligatam potestatem ordinariam.

Dici etiam posset, si fiat comparatio Domini Petri, supra librum, ad potestatem ordinariam obligatam, non posse dici dominium Petri, esse perfectius: cum enim Ly perfectius, supponat extremum, ad quod comparatur perfectum, & cum perfectum supponat esse; cumque non supponatur esse jam in Deo dominium potestatis ordinariæ, nec supponetur esse perfectum. Et tunc non est perfectius dominium privatorum supra bona præ dominio Reipubl. quæ talis, basio in bona, cum basium dominium non habeat Respublica: ita & in presenti.

Respiciat hæc pars Responsionis hanc Majorem. Illud dicitur injuriose fieri, quod fit sine ullo adhuc jure, hinc, etiam si per impossibile vellet Deus per obligatam potentiam ordinariam aliquid facere, faceret injuriam: sed quia hoc est impossibile, dictante illi, illius intellectu, quod non debeat uti jure secundum titulum, quo se exiit, ideo etiam nec faciet nec facere potest injuriam, sed faceret, si per impossibile operaretur. Quia tamen Deus retinet jus suum altum, & absolutum, hinc fit, ut secundum hoc jus operans, & secundum rationes hæc & nunc militantes pro exercitio talis juris, fit, inquam, ut non dicatur operari in talibus circumstantiis, cum injuria creaturarum, & sine ullo jure.

Deinde eidem difficultati alia via satisfieri potest, adferendo scilicet aliqua principia, quæ in contra militant. Imprimis, quia arguens videtur supponere, quod, per Ripalda, possit tunc Deus de re, ut voluerit disponere, nec per hoc injuriandam creaturam ablatione v. g. rei, circa quam obligavit Deus potestatem suam ordinariam, cum tamen expresse dicat Ripal. injuriandam, si Deus velit agere secundum potestatem ordinariam. Et ita habet n. 17. Deus secluso jure creaturæ ad bona supernaturalia, poterat absque injuria negare illa creaturæ non solum potestate absoluta, sed etiam ordinaria, non potest autem, post jus creaturæ acquisitum. Et infra. Jure creaturæ adveniente, non potest Deus apprehendi absque injuria negare, aut auferre ea bona: idque eodem numero pluribus vicibus repetit. Similia habet, num. 69. Deinde concedamus interim, quod hoc dominium sit nullius momenti, potestne Deus illud conferre creaturæ, ita, ut contra illud non possit agere, nisi per potestatem absolutam? si enim non potest, quæ in hoc implicancia? si potest, habetur intentum Ripalda. Denique ostenditur, non esse hoc jus nullius momenti.

1. INSTANTIA est. Quia Deus homini bene sano vique constitutionis naturalis, deposcenti, diu vivere, positoque in circumstantiis causarum secundarum, non auferentium sibi illas dispositiones, non potest per potestatem ordinariam auferre vitam: licet singulis momentis possit illam auferre per potestatem absolutam: nihilominus hoc bonum, non est bonum nullius momenti. Ergo, & dominium inauferribile per potestatem ordinariam, auferibile tamen etiam singulis momentis, si urgeant rationes ad exercendum dominium absolutum, non est dominium, nullius momenti. Neque valet si dicas disparem esse rationem, quia hic agitur de dominio. Hoc ipsum probandum est, cur dominium illud irrevocabile per potestatem ordinariam &c. fit nullius momenti?

2. INSTANTIA est. Facultas etiam revocabilis, à superioribus, data alicui Religioso, ad commoditatem præ cæteris, non est bonum nullius momenti, aliàs in recompensam laborum daretur nihil, & appeteretur interdum res, quæ judicatur ab appetente, nullius momenti. Ergo multo magis dominium irrevocabile per potestatem ordinariam, per ordinem ad illam, non erit dominium nullius momenti.

3. INSTANTIA est. Dominium basium, non est dominium nullius momenti, licet rem, in quam extenditur, possit Respubl. auferre singulis momentis, si singulis momentis urgeat necessitas publica, idque jure domini alti. Ergo, etiam & dominium revocabile &c. non erit dominium nullius momenti.

Addi

R. P.
J. H. M. L. O. D.
J. A. B. W. S. K. I.
T. O. M. 3. E. 1. 4.
D. V. I.
G.

Addi etiam potest, id quod in presenti difficultatem habet, sub duplici phrasi proponi posse. Primo. An dominium singulis momentis revocabile, sit dominium nullius momenti. Secundo, An jus singulis momentis revocabile, sit jus nullius momenti? Incipiendo à Secundo. Docent Auctores, usum simplicem & usum fructuum per hoc distingui, quia ille est ad placitum revocabilis, non hic, ex quo sic proceditur, usus fructus non est jus nullius momenti, ex eo, quod non sit ad placitum revocabilis, licet absolute sit revocabilis. Ergo, nec dominium illud erit nullius momenti, quamvis sit absolute revocabile, irrevocabile autem per potestatem ordinariam. Quod attinet ad usum simplicem: illud etiam non esse nullius momenti suadent hæc. Imprimis, quia si est nullius momenti, cur potest alteri vendi? cum tamen res nullius momenti non sit vendibilis. Deinde, quia ipse donans, ex dictis supra, potest vendere talem potestatem usufructuario, judicaruntque id Less. Sanch. ut vidimus supra, consequenter judicaverunt, hoc, non esse jus nullius momenti. Ergo, &c. Quod attinet ad primam illam phrasim. Nego etiam tale dominium fore nullius momenti. Imprimis enim potest supponi, quod ante revocationem possit disponere de re, ut voluerit, nec per hoc sit injuriaturus alium: imò nec ipsum investientem illo dominio. Negoque tale dominium esse nullius momenti: quia dominium quod hic & nunc, idem potest præstare ac dominium irrevocabile, non est nullius momenti, hoc autem est tale. Rursus, adhuc hoc dominium longè distinguitur à potestate, quam dat superior aliquis subdito ad aliquid disponendum, & alteri dandum: nam non dat superior facultatem Religioso disponendi, ut id faciat proprio nomine, à nulloque etiam ante revocationem, dependenti: cum tamen habens dominium etiam revocabile, ante revocationem, proprio nomine, & protunc non dependenti, id faciat: quæ longè diversæ sunt moralitates.

Sed sit bene dominium revocabile, esse dominium nullius momenti, adhuc intentum arguentis non convincit. Imprimis: quia stando in allatis, dici potest dominium revocabile, etiam per potestatem ordinariam, esse nullius momenti, secus si sit revocabile non nisi per potestatem absolutam. Deinde, quia concessio etiam, quod illud dominium sit nullius momenti, quæri adhuc potest: An possit Deus ita se obligare, sicut se obligat usu fructuario donans, spoliareque se usu fructus? Ex quo etiam addito, colligitur immerito assumi, quod revocabilis potestas in Regnum Hispaniæ, minus sit æstimanda præ dominio trium grossorum; cum etiam arendæ ut vocant apud nos grandes, plus æstimentur, quam dominium unius solidi. Denique eidem Difficultati hac via occurri potest, procedendo

in Negationibus propositionum, quæ ad ultimum non demonstrantur; cum tamen in præsentiquæratetur demonstratio. Imprimis concedo posse Deum singulis momentis per potestatem absolutam revocare illud dominium. Negando autem hoc dominium esse nullius momenti. Negando item quod dominium in rem, quam possit aliquis auferre pro libitu suo, sit nullius momenti, semper enim talis recipiens, dicit se bono, spoliare alterum. Negoque, retento dominio hereditatis, & dato dominio emptionis, nihil tunc dandum, sed illo dato, malè supponitur, quod non possit donatarius quidquam facere independentem ab herede: verè enim poterit, licet sit in potestate ejus revocare, sed ante revocationem, independentem ab illo agere poterit, eritque distinctio inter talem donatarium, & inter alium, qui non est donatarius: quia utendo illa, ut non donatarius, facit injuriam heredi; eo quod non supponatur heres cessisse illi jure aliquo, in suo genere, pleno: non facit autem donatarius injuriam, nec indiget novæ facultatis exhibitione, consequenter Negatur tale dominium in Hispaniæ Regnum, non esse rationabilius eligendum, præ dominio absoluto trium grossorum. Et licet verum sit quod titulus aliquis habendus sit in tres grossos, nempe irrevocabilis domini à quoquam, qui titulus non habebitur in illud Regnum Hispaniarum, aliunde tamen hoc suppletur, & sicut melius est habere hereditatem quàm homagium, nihilominus homagium in Regnum, melius est, quàm hereditas unius solidi, eo quod carentia præstantioris tituli, abundè aliunde suppleatur, ita & in presenti:

PROBATUR 3. Idem. Ex opposita doctrina sequitur, posse dici famulum & servum creaturæ, Deum. Nam si quis, aliqui ex se liber & non obligatus, cedat juri suo in suas actiones alteri, obligetque se illi ad exhibendas ejusmodi actiones, jam eo ipso tenetur ex justitia talia opera impendere, efficiturque famulus. Ergo, & Deus si cederet juri suo, & libertati ad aliquas actiones exhibendas creaturæ, efficeretur famulus creaturæ.

RESPONDERI potest. Imprimis, querendo, cur, si Dominus famulo, vel servo obliget actionem dandi victum, vestitum, pecuniam &c. non efficiatur illius famulus, etiam si adhuc peccaturus sit contra justitiam talia negando? cur ergo Deus non etiam idem præstare poterit, quin evadat famulus creaturæ? & si in hoc Dominus exercet dominium suum, cur non & Deus? Quod si dicas pares esse in hoc famulum & Dominum: quia tam famulus potest obligare actionem solvendi pecuniam Domino, quàm Dominus famulo, pares sunt in hoc: quia supposita obligatione, & Dominus famulum, & famulus Dominum injuriare potest. Sed in hoc sunt dispares: quia Dominus semper hoc facit

cum

cum moralitate præcellentiæ, non autem famulus, ita & in præfenti, idem erit verum. Rursus, licet Deus ad actiones creaturarum non possit concurrere tanquam famulus & servus, nihilominus illi, tanquam causam primam non de- decet, etiam ad vilissimas operationes creatu- rarum concurrere, cur ergo obligata sua pote- state ordinaria, dicendus erit tanquam famulus concurrere? & cur obligata illa potestate, ra- tione absolutæ potestatis, non erit dicendus ha- bere adhuc prioritatem in agendo? Aliter ei- dem difficultati respondet cit. Ripal. n. 72. Ad servitutem requiri, ut ita sit persona juris alieni, ut nullatenus sit sui, nullaque potestate valeat, circa injuriam alterius, suas operationes negare, & Deo autem retinente semper potestatem ab- solutam, id dici non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Rationes pro Conclusionē.

PROBATUR I. Si posset Deus ex iustitia ob- ligari creaturæ, id ideo esset: quia posset obligare potestatem suam & dominium, quod habet in aliquam rem: nam etiam in creatis ha- bet obligari ex iustitia; nec alio sensu, hæc qua- litas, in præfenti instituitur. Sed illam potesta- tem & dominium non potest Deus obligare; quia vel obligaret suam potestatem absolutam, vel ordinariam. Non primam, quia obligatio illa auferret Deo potestatem disponendi prout voverit: in hoc enim stat illa obligatio. Sed si Deo non potest auferri potestas disponendi prout voverit: quia illa potestas est annexa Deitati, ita ut illius ablatio, auferret Deitatem; & sicut non potest auferri à Deo omnipotentia, immensitas, sapientia; ita nec illa potestas: tunc enim non nisi id quæ salva Deitate, Deus ex sup- positione aliquid facere non potest, quando il- lud non posse facere, est bonum appetibile na- turæ intellectuæ, nec contrariatur perfectioni simpliciter simplici, qualis perfectio, est domi- nium. Non etiam potest dici secundum: quia si posset Deus obligare potestatem suam ordi- nariam, retenta absoluta, vel obligaret illam se- cundum id, quod dicit in recto, vel secundum id, quod dicit in obliquo: neutrum dici potest. Non Primum; quia potestas ordinaria in recto, idem dicit, quod & potestas absoluta, nempe Deitatem. Ergo si potestatem absolutam ob- ligare non potest, nec poterit ordinariam, se- cundum id quod dicit in recto acceptam. Nec etiam potest obligari potestas secundum id, quod dicit in obliquo: Quod probatur. Hoc quod in obliquo importatur tam à potestate ab- soluta, quam ordinaria, est aliquid esse crea- tum. Ergo si obligari potest potestas ordina- ria secundum id, quod dicit in obliquo, pote- rit obligari & potestas absoluta. Quod ipsum

probatur: quia totam mutationem, defectumque domini, relicere tunc possemus in defectum a- licujus in obliquo importati; diceremusque ca- rere tunc Deum potestate absoluta, non secun- dum id quod dicit intrinsecè in recto, & pro sub- jecto, sed secundum id, quod dicit in obliquo pro extrinsecò &c. Sicut etiam careret tunc po- testate ordinaria secundum id, quod hæc pote- stas dicit in obliquo, non secundum id, quod di- cit in recto; & tamen probatum est, non posse obligari potestatem illam absolutam.

RESPONDEBIS I. Hoc obesse, quia obliga- tione illa, etiam obliqui, posita, sequeretur jam Deum non esse formaliter Dominum absolu- tum: quod tamen est de ratione Deitatis.

CONTRA est. Absurdum est Deum non ef- se formaliter Dominum absolutum, cum sola retentione domini absoluti, secundum id quod dicit intrinsecè & in recto. Ergo, etiam absur- dum est, non esse Deum formaliter Dominum per potestatem ordinariam: quamvis retentu- rus sit tunc dominium potestatis ordinariæ, se- cundum id quod dicit potestas ordinaria in re- cto, quod argumentum infra urgebitur, robo- rabiturque ex solutione argumentorum in op- positum.

RESPONDEBIS 2. Quamvis eadem sit en- titas creaturæ, tam respectu potestatis ordina- riæ, quam respectu potestatis absolutæ; nihilo- minus potest esse inobligabilis respectu poten- tiæ absolutæ, obligabilis respectu potentie or- dinariæ: sicut eadem est entitas albi respectu a- lius albi, ac respectu nigri: & tamen respectu al- bi habet rationem similis, non habet autem re- spectu nigri.

CONTRA est. Quia non ex eo præcisè, quod sit eadem entitas, urgetur obligabilitas, sed quia insuper posset salvari, quomodo tunc maneat dominium illud immutatum, quoad sua intrin- seca; & tamen ex altera parte non est major ra- tio unius obligationis quam aliûs; est autem ma- jor ratio, cur albedo sit similis albo non nigro, id- que petita ex definitione ipsius similis vulgata ab Arist. *similia sunt, quorum qualitas eadem.*

RESPONDEBIS 3. Ideo non esse obligabilem potestatem absolutam: quia hoc ipso desineret Deus esse Deus. Jam autem si obliget potesta- tem suam moralem ordinariam, Deus, non desi- net esse Deus.

CONTRA. Ex dictis, non desineret Deus esse Deus obligata potestate ordinaria, ratione connotati. Ergo, idem dicendum, si obliga- ret, seu quod idem est, si se spoliaret potestate sua absoluta. Rursus, & non desineret esse Deus obligata hac potestate, ut tu dicis, & desi- neret: quia desineret esse Deus, si ceteret po- testate absoluta; cum tamen potestas absoluta & ordinaria sint idem; ad eum modum, quo- quamvis differant animal & rationale in homi- ne, ratione diversorum connotatorum: nihilo- minus si desineret esse animal, desineret esse ra- tionale.

tionale. Sic quamvis hæ duæ potestates differant ratione connotatorum, una desinente vel obligata & altera desinit vel obligatur: consequenter ex alterutrius defectu desineret Deus.

PROBATUR 2. Permissa divisione in potestatem absolutam & ordinariam: nondum sequitur posse Deum abdicare se illa potestate ordinaria. Ergo, inter Deum & creaturam, non potest intercedere iustitia rigorosa: ex hoc enim solo fundamento intercederet. Antecedens probatur. Permissa divisione in potestatem absolutam & ordinariam, deberet adhuc poni in Deo dominium quàm perfectissimum, quod sit possibile: hoc enim principio regulatur Christiana Theologia, in concedendis Deo perfectionibus. Sed si concederetur posse se abdicare potestate ordinaria: non poneretur dominium perfectissimum possibile. Ergo, permissa divisione in potestatem absolutam, & ordinariam, nondum sequitur posse Deum abdicare se illa potestate: Minor probatur quoad Primam partem. Tum quia. Si poneretur dominium illud absolutum auferibile à Deo, & ante solam obligationem potens, prout voluerit, agere, non poneretur dominium perfectissimum. Ergo, & dominium potestatis ordinariæ, si ponatur auferibile à Deo, non erit dominium potestatis ordinariæ perfectissimum. Tum quia. Si ponatur dominium ordinariæ potestatis; unum quidem auferibile, & aliud non auferibile, præ illo priori, hoc posterius habebit prædicatum in auferibilitatis. Ergo apparet quod illud prius non sit perfectissimum, cum illi in ratione dominii, addi possit perfectio, in auferibilis. Tum quia. Quod habeat creatura Deum ita sibi obligatum, est aliqua perfectio, & quidem melior, quàm ejus negatio. Ergo, cum illa obligatio perficiatur abdicatione potestatis ordinariæ, illius abdicatio, erit perfectionis amissio: si enim alicujus acquisitio est perfectionis acquisitio, ejusdem carentia, erit perfectionis carentia. Tum quia. Si princeps non solum sit Dominus jure alto, sed ita, ut comparative ad illum, nullum sit dominium privatum & basium, est Dominus longè perfectior: quia cum exclusione dominii sibi quomodocunque, derogantis: derogationes enim, dominium restringunt; hinc Dominus Monarchicus excellentissimus est in ratione dominii: quia exclusivus derogationum dominii. Ergo, etiam si ponatur dominium potestatis ordinariæ inobligabile, ita ut contra illud, nullum jus creaturæ, procedere possit, erit dominium perfectius. Tum quia. Creatura est essentialiter servus: hæc enim servitus fundatur in ratione entis ab alio, unde sicut in nulla ratione, est ens à se, ita nulla est ratio, in qua creatura, non sit servus essentialiter. Quod si creatura est servus essentialiter. Ergo, nullum illi dominium & jus respectu Dei competere poterit. Tum quia.

Si Deus spoliaretur dominio absoluto, non salvaretur Deitas per solam aseitatem, vel rationem essentialitatis perfectissimæ in ratione essentialitatis: quamvis hæc formalitas, sit radix potestatis absolutæ. Ergo, nec rectè salvabitur, si Deus non habeat potestatem ordinariam. Tum quia. Non potest se Deus obligare, ne possit aliquam creaturam annihilare. Ergo, nec potest obligare potestatem ordinariam, vel si hoc dicitur posse fieri, admittisque creaturam essentialiter inannihilabilem, poteris etiam admittere, quod possit Deus obligare etiam absolutam suam potestatem & si id negas, quare affirmabis posse obligari ordinariam? Tum quia. Quamvis in creatis sit excellentia, facere alios Dominos, spoliareque se jure, id tamen ad Deum accommodari non potest, idque ex multiplici capite: nam imprimis, hæc Instantia probaret, quod omni jure se Deus spoliare possit: quia etiam id facit creatura. Deinde, quia cum creatura non per essentialitatem sit Dominus, bene potest se abdicare hoc dominio: jam autem Deus per essentialitatem habet potestatem, etiam ordinariam, licet exercitium ejusdem, non debeat illi, per essentialitatem. Rursus, depurgatis imperfectionibus in donatione creata, qualis est carere jure, nullus manet donationis conceptus. Ergo, ex creatis hæ donationes iustitiales, ad Deum transferri non debent. Denique in tantum in creatis facere alios Dominos est perfectio, in quantum perveniri potest ad bonum aliud, ejus est indigentia, & alio modo hic & nunc haberi non potest, iturque per infortunium ad fortunam, à creatura, quæ non est de se sufficiens ad bona, quæ voluerit possidenda. Sed id de Deo dici non potest, quia est sibi plenissima sufficientia. Tum quia, non potest Deus spoliare se jure immediate conservandi creaturam, relicto sibi jure non nisi de absoluta potentia illam destruendi. Ergo, nec potest se spoliare jure potestatis ordinariæ.

PROBATUR 3. Quia divisio potestatis, seu dominii in usum potestatis, & potestatem licet admitti debeat: retinet enim Deus potestatem ad multa, & illorum non habet usum: divisio tamen in potestatem ordinariam, & absolutam, videtur esse nulla. Quod ipsum, probatur. Admittenda est divisio in hoc, quod potest Deus operari de potentia absoluta: & in hoc, quod potest operari de potentia ordinaria: & tamen non datur divisio in hoc, quod non nisi de potentia absoluta scire potest, & in hoc, quod etiam de potentia ordinaria, noscere potest. Quæroque ex oppositis: quænam sit regulata-xandi, legitimam esse aliquam divisionem, in membra absoluti & ordinarii? Cur item hæc divisio non teneat in scire divino? quæ ratio si legitima fuerit, militabit etiam ad destruendam divisionem in dominium absolutum & ordinarium: Si enim dicas, scire non nisi de potentia absolu-

absoluta involvere imperfectionem, maiorem aliquem conatum, exclusionem præsentis perfectionis; idem dicam de carentia potestatis ordinariæ. Posset hæc regula dari & taxa, ut recte aliqua dividantur in absolutum & ordinarium in Deo, id tunc fiet, quando ageretur de talibus, quæ nata sunt perfectionare aliud extra se, g. operativa divina circa creaturas, nata est perfectionare creaturas: quia autem scientia divina, non est nata perfectionare objecta extra Deum posita, sed Deum noscentem, fit, ut non dividatur in scientiam ordinariam & absolutam: quia autem etiam dominium perfectionat non creaturam, quam deicit ad conditionem servi, sed ipsum Deum: fit, ut etiam non possit recte dividi, in dominium absolutum & ordinarium. Sed quare non nisi, quæ nata sunt perfectionare alia extra se, possunt dividi in potestatem absolutam & ordinariam? huius rationem ipsa inductio in scientia & operativa divina, aliisque similibus, ostendit, quæ nobis notiora sunt. Deinde, quia non videtur in iis, quæ perfectionant ipsum Deum, esse locus absolutæ potestatis & ordinariæ: nam suas felicitates Deus æqualiter possidet. Denique posito quod non nisi de potentia absoluta conveniat aliquid perfectionativo ad extra, non sequitur defectus perfectionis in ipso habente potestatem, cum non sit natum perfectionare, nisi alia extra se. Jam autem in illis, quæ sunt nata perfectionare ipsum habentem, quæ talem, si sit defectus aliquis membri divisionis, erit defectus, in ipso met habente. Non nego quidem, quod sit perfectio habere perfectionem perfectionantem ad extra; sed tantum dico in istis valere divisionem, de qua controversatur, quæ sunt perfectiones primo respicientes, & ordinatæ, ad aliud extra se, perficiendum. Ad eum modum quo, licet ex communi ratione accidentis, relatio dicat esse, In, pro primario tamen, dicit esse, Ad. Posito autem, quod prædicta regula non teneret, quæcunque alia dabitur, si sit legitima militabit pro nostro intento.

Quod attinet ad Instantias, quibus prædicta divisio illustrata à Ripalda, non convincunt. Concedo dari duplicem potestatem agendi in Deo, ut voluit instantia, prima & quinta. Sed nego Consequentiam sicut negaretur, si quis poneret duplicem scientiam dari, absolutam & ordinariam. Rursus. Nego minus connecti cum Deo potestatem ordinariam, quam connectitur cum Christo dominium excellens; consequenter utrumque erit inabdicabile. Obligatoria quidem alicujus potestatis in Christo concedi potest, si illa non sequatur ipsam unionem hypostaticam, & ejus suppositionem; jam autem, ex dictis, potestas ordinaria sequitur conditionem Deitatis. Respublica potest aliquam potestatem obligare, quia non est de ejus

essentia habere omnem possibilem potestatem, & perfectionem, secus est de Deo.

4. INSTANTIA. Si non supponit dominium proprietatis justitiale in Deo, non est contra nos, si autem supponit, & tueretur quis creaturæ ad Deum justitiam rigorosam, adhuc non probaretur Deum posse obligari creaturæ, ex justitia, si autem negetur dari etiam creaturæ ad Deum justitiam, ipsa instantia supponet hoc, quod probandum fuisset.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

Plures in hac parte formatæ sunt ab Auctore objectiones, quas particiendo, fit.

Punctum Difficultatis 1.

Argumenta ab Auctoritate.

OBJICIT I. Arriaga. Varias Auctoritates, ut, quod Beatitudo appelletur Corona justitiæ &c. quod in Concilio Ephesino c. 7. dicatur. *Christus in sua satisfactione exaquare debuit, ad justitiæ amissionem*, quod Tridentinum definiat justis proponendam esse gloriam: & ut hereditatem, & ut mercedem, quem locum sic urget. Quando Deus reddit gloriam, ut mercedem, non reddit ex debito non nisi standi suis verbis: hoc enim non sufficit, ut dicatur esse merces: nam etiam ipsis infantibus baptisatis, titulo fidelitatis, dat illam Deus, & tamen, in omnium dat illam Deus, & tamen, in omnium sententia, debitum illud non est mercedis. Ergo, debitum ob bona opera est majus, quam debitum fidelitatis.

RESPONDETUR. Loca scripturæ procedere de justitia quidem, sed non rigorosa, quæ scilicet ponat defectum potestatis in Deo, ad agendum vel negandum, sine injuria, sed procedunt de justitia liberalius sumpta, hoc est, quod nunquam Deus inæqualitatem committat per defectum in assignatione præmiorum, attenditque ad æqualitatem sive arithmeticam sive Geometricam in justitia reperibilem, quamvis sine obligatione justitiæ rigorosa. Hinc dat gloriam justis, velut mercedem: quia in illius collatione, injuriam nunquam committit, attenditque ad positionem actionis meritoria, ut attenderet rigorosa justitia, quæ positio actionis meritoria, quia non datur in infantibus baptisatis, ideo illis non datur beatitudo, ut merces. Breviter, ergo in hoc stabit justitia illa latior: quia nata est totum præstare id, quod & rigorosa justitia, seclusa obligabilitate potestatis divinæ.

Conformiter, ad dicta in prima Parte dici posset, quod hinc significet Trident. duplici motivo moveri Deum ad dandam beatitudinem

adultis: nempe & titulo misericordiae, quo nos adoptat in filios; & titulo meritorum absolute praevisorum, quod indicat *Lymerces*. Sed inde non sequitur ulla obligatio in Deum. Denique retineri potest etiam ex doctrina Vasq. quod Deus iustis adultis reddat gloriam, tanquam mercedem, ex obligatione tamen solius fidelitatis, quae ipsa fidelitas distingui adhuc potest: nam est aliqua fidelitas fundata in solo placito promittentis, non intuentis aliud, quam conservationem suae veridicitatis, & alia est fidelitas, quae non tantum in solo placito promittentis fundatur, sed etiam respicit taxam actionum alius, in sui gratiam oblatarum. Prior illa non fundat rationem mercedis, solumque illa reperitur in collatione gloriae infantibus, vel adultis iustificatis, qui nulla opera exercuerunt; Posterior fidelitas fundat rationem mercedis. Ita in aliquibus Religionibus datur merces exemptionum, & praemium ratione certorum laborum; & tamen ad hanc ipsam praemia Religio non tenetur, nisi lege fidelitatis. Quando autem Christus dicitur. *Exaquare debuit ad iustitiam amissim*: sensus est, posuisse Christum tantum, quantum requirere posset, etiam rigorosa iustitia, imò plus, cum hoc, tamen stat, ut non detur illa rigorosa intercedens iustitia, inter Deum & Christum.

INSTAT 1. Arriaga. Velea condignitas operum infert aliquam obligationem maiorem quam fidelitatis, vel non infert, si infert erit illa iustitialis, si non infert. Ergo, non magis debet Deus augmentum gratiae bene operanti, quam debeat primam gratiam, vel perseverantiam.

RESPONDETUR. conformiter ad primam Responsionem. Intercedere illic obligationem iustitiae latiori modo sumptae. Conformiter autem ad Vasq. dici potest, augmentum gratiae pluribus titulis deberi, quam perseverantiam finalem, licet intra speciem fidelitatis.

INSTAT 2. Idem. Nemo proprie vocatur iniustus sola violatione fidelitatis. Unde non dicitur esse Deus iniustus, si neget perseverantiam iustis. Ergo, differitur à PP. de alio prefiori gradu quam solius fidelitatis.

RESPONDETUR. Differere PP. de iustitia latiori modo sumpta, hoc est; Virtute aequandi merita praemiis, licet sine ulla adstrictione, strictè iustitiali. Conformiter autem ad mentem Vasq. dici potest PP. differere de alio prefiori gradu intra speciem fidelitatis supra explicatae, licet non de prefiori, extra gradum fidelitatis.

INSTAT 3. Idem. Munus iustitiae Dei praescribit unicuique reddere secundum opera sua, si ve mercedem, si ve poenam, nulli autem redditur poena, ex mera fidelitate. Ergo, nec merces.

RESPONDETUR. Nulli poenam reddi ex mera fidelitate, secundum praecise veridicitatem, aut potius pro ipso stare promissis acce-

ptam: nemo enim est dignus poena, quia aliquis verè dicit, se illum puniendum; potest tamen reddi poena ex mera fidelitate, hoc est, ex virtute non extracta ultra speciem fidelitatis, respiciente tamen alia v.g. meritum facti; malitiam, operis &c. cui se veridicitate sua potest adstringere, ad opponendam poenam. Conformiter autem ad primam Responsionem, dici potest, quod non tantum munus iustitiae rigorosae praescribat unicuique reddere quod suum est, sed etiam munus iustitiae latius sumptae, stans in hoc, quod est ponere eam aequalitatem sine obligatione, quae poneretur cum obligatione.

INSTABIS 4. Assumendo ea, quae sibi in simili objecit Ripalda. Iustitia haec latiori modo sumpta, potest intervenire ad tribuendum bona congruae dispositioni, & tamen Auctoritates alatae admittunt in meritis condignis iustitiam, Ergo, loquuntur de stricta iustitia.

RESPONDETUR. Sicut oppositi, collationem gratiae pro merito de congruo, non dicunt esse iustitiales, ob defectum excellentiae in illis actionibus, defectum pacti, defectum propositionis praemii; ita & in praesenti dicitur, non intervenire tunc iustitiam illam à nobis admittam, quae est aequalis strictè sumptae, in aliis ferme, excepta, stricta obligatione.

INSTABIS 5. Ex eodem. Licet Deus antecederet non promississet mercedem, nec pactus fuisset, cum homine, posset ex iustitia illa, latiori modo sumpta, tribuere bonis iustorum meritis praemium: quemadmodum tribuit animo potentias, & naturis rerum proprietates. Ergo, hic intelligitur strictior iustitia.

RESPONDETUR. Deficiente pacto, non intervenire iustitia latiori modo sumpta, prout hic à nobis ponitur: quia etiam illa requirit pactum, rationem accepti &c. Deus, autem confert rebus suas proprietates, non intuitu accepti, adeoque nec ex iustitia latiori, qualis hic à nobis admittitur. Particularius expendendo Auctoritates.

Auctoritates Sacrae Scripturae proponuntur.

1. **L**ocus est. Ad Rom. 4. *Ei autem, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*, quem locum interpretatur Chrysost. Serm. 8. col. 2. *etiam homo debitorem sibi Deum habet.*

RESPONDETUR. Deum esse debitorem ex iustitia, latiori modo sumpta, ut dat tantum, quantum debet, imò plus quam debeat: attendendoque in taxa praemii non ad merum suum placitum, sed etiam ad conditionem operum; licet hoc ipsum faciat, non ex obligatione strictè iustitiali. Quo etiam modo interpretari possumus Chrysost. Anselm. D. Thomam apud eundem Rip.

2. Lo-

1. Locus est. Ad Hebr. 6. *Non enim iniustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri.* Nullus autem est propriè iniustus, nisi violaret debitum iustitiæ propriæ. Quod eo sensu accipit D. August. L. de Nat. & grat. c. 2. L. 4. contra Julian. cap. 3. *Deus namque ipse, inquit, quod ab ipso iniustus, si ad ejus regnum verus non admittatur iustus.*

RESPONDETUR ex dictis. Fore Deum iniustum in iustitia latiori modo: nam de stricta, non loquitur Aug. Et certè cum attendat iustitia ad exclusionem inæqualitatis: sive illa exclusio fiat ex obligatione stricta, sive non stricta: ubi illam excluderis, iustus vocaberis.

3. Locus est ex 2. ad Timoth. 4. ubi vita æterna appellatur, *Corona iustitiæ*, in quem locum S. Thom. Lect. 2. *Corona, inquit, iustitiæ dicitur, quoniam Deus ex sua iustitia reddit.* August. tr. 3. in Joan. circa medium, *iam debitum inquit, flagitiorum, jam debitum exigit.* Bernar. L. 1. de gratia, *promissum quidem ex misericordia, sed ex iustitia servendum*, similia habet Ansel. in Expositione ejusdem loci. *Non dabit, inquit, Coronam iustitiæ, sed reddet mihi quasi debitam.* Et certè simplicius per coronam iustitiæ accipietur merces ex iustitia. Verba autem scripturæ, accipienda ut sonant, nisi obstat absurdum.

RESPONDETUR. Ne quicquam loqui Apostolum de iustitia rigorosa, & auferente Deo potestatem exhibitam disponendi. Erit ergo ex iustitia latiori, quæ tamen non sit collatio merè misericordiosa: hæc enim non attendit ad conditionem accepti, ad quam attenditur in hac retributione. Quid autem obsit, ne illa verba simpliciter accipiantur, petatur ex rationibus conclusionis, & ex iis, quæ ostendunt non posse obligari, per Ripaldam potestatem absolutam.

4. Locus ex Matt. 20. Ubi agitur de conductione operariorum, quæ significat, per PP. recompensationem laborum, & tamen in illa conductione est contractus; intervenit ratio sui, *rolle quod tuum est.* Dicitque August. Serm. 73. in Joan. *Si tibi debebatur merces, reddita est, non gratia donata.*

RESPONDETUR. Si in illa parabola non agitur de vocatione ad Ecclesiam, tam Judæorum, quam Gentium, sed de recompensatione per vitam æternam, non est necesse id intelligi, de rigorosa iustitia, sed de latiori: quodque illic sit contractus conductionis, sed ex latiori iustitia, respiciens ad datum & acceptum. Nec parabola cum omni rigore accipienda; certè enim SS. non murmurant in celo contra Deum.

5. Locus est. Ex Phrasibus scripturæ, quæ, bona spiritalia vendi à Deo significant; ita habetur Isaia 56. Apoc. 10. Matt. 18.

RESPONDETUR. Veritatem significatam illis verbis, esse de iustitia latius sumpta, conveniente in hoc cum iustitia rigorosa: quia etiam

attendit ad conditionem accepti, cum in mera misericordia, utpote definitivè gratuita, ad id, non attendatur.

Auctoritates SS. Patrum.

PRÆTER citatas. Primus Locus est. PP. Gregor. Chrysost. hom. 3. in Matt. inter medium & finem, *in salvari te per gratiam confitere, ut se ille tibi debitorem fateatur.*

RESPONDETUR. Nihil hîc agi de debito rigorofo: hoc solum significatur, nos non debere multum tribuere meritis nostris, cum iustitiæ nostræ sint tanquam pannus menstruæ. Quando autem Basil. dicit hom. 12. in Proverb. à cœlesti iudice deductam nostram iustitiam, docet deductam non quoad vim obligandi: nam hujus obligationis, non habetur, ex dictis, radix in Deo, sed deductam in exemplo servandæ æqualitatis, & impendendi, sui quanti, ad quantum aliûs.

2. Locus est PP. Latinorum. Cypriani. Lib. de Opere & Eleem. Sed illic nihil loquitur, nec innuit de iustitia, in quantum aufert potestatem expeditam agendi, prout voluerit Deus, adeoque non agit de iustitia rigorofo. Quando autem Ambros. L. 1. Offic. cap. 16. dicit, *quid possis, quod tibi debetur*, non est strictè locutus, aliàs nemo posset dicere, *Adveniat regnum tuum*, quod meretur. Sed solum significat promptitudinem Dei, quam non sit necesse commonere officii, & licet Ambr. in Psalm. 118. velit Deum conveniri, hoc est, actionem adversus illum institui, id rigorofo accipi non debet: Cui enim iudicio subditur Deus? sed, ut dixi, solum significatur promptitudo Dei in retribuendo. Quando autem August. Præfat. ad Psalm. 31. Lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 8. Serm. 16. de Verb. Applic. col. 1. in Psalm. item 83. & Epist. 105. appellat Deum debitorem. Nego quod appellet debitorem secundum rigorem iustitiæ.

Auctoritates Conciliorum.

PRIMA ARAUSICANI 2. Can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant. Sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.*

RESPONDETUR. Mentem Arausicani fuisse, non determinare, quod illic sit rigorosa iustitia, sed quod necessaria sit gratia, gratis conferenda, quâ positâ, tum primum meremur: voluit enim Arausicanum opponere se Semi-Pelagianismo.

SECUNDA EST SENENSIS. *Ei qui fidem servaverit &c. coronam iustitiæ reddit.*

RESPONDETUR. Id fieri posse sine rigorofo iustitia.

TERTIA TRIDENT. sup. cit. quod explicandum, ut supra.

*G 3

Pun.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes Oppositorum.

OBJICIT 2. Suar. Justitia per se, & præcise sumpta, dicit perfectionem simpliciter, nullamque in suo formali conceptu imperfectionem includit. Quod ipsum probatur. Ex generali ratione virtutis, quæ non passiones moderatur, sed operationes rectas facit: talis enim virtus, est perfectio intellectus, vel voluntatis, quatenus hæc sunt principia operationum absque passione, quod formaliter nullam imperfectionem importat. Deinde *justitia est constans & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi*: nulla autem ex his particulis imperfectionem importat: voluntas enim perpetua de bono, perfectio est; tribuere etiam aliquid alteri ex vi hujus conceptus, imperfectionem non est, ad quod respexit S. Paulus, dum dicit, *Beatius est dare*. Denique quod is, cui aliquid datur, habeat jus ad illam rem recipiendam, non redundat in perfectionem dantis, nec minuit in justitia rationem virtutis, imò addit excellentiam supra alias virtutes morales.

RESPONDETUR. Retinendo hanc solutionem, quam huic argumento opposuit Suar. ostendendo imperfectionem, & quamam particulam definitionis, imperfectionem importet in justitia, scilicet supposito jure alterius tribuere quod suum est, magnam esse perfectionem: hoc tamen ipsum supponit imperfectionem in tribuente, nempe & debitum tribuendi, & diminutionem in perfecto dominio ejus rei, quam tribuere tenetur. Oritur ergo illa imperfectio non ex ratione generica virtutis, nec ex ratione hac, quod sit moderativa actionum, sed ex prædicato obligationis potestatis, quæ obligatio imperfectionem importat.

INSTAT 1. Suar. Si illud jus sit ex voluntate ejus, qui illud soluturus est, tollitur in hac parte talis imperfectio.

RESPONDETUR. Non auferendam, secundum dicta superius. Deinde, spoliare se dominio, habereque diminutionem in bonis, quod non sit imperfectio, non probat Suar, fieri autem ex propria voluntate, hoc ipsum non excusat ab imperfectione: nam habere imperfectionem ex propria voluntate, non excusat, sed accusat, facereque aliquid: quia volo, salvat quidem libertatem, sed non perfectionem, cum etiam facimus mala, quia volumus.

INSTAT 2. Quod spoliatio domini, per se non requiratur, ad conceptum justitiæ. Unde etiam ejus exemplum est in Republ. & membris ejus: singula enim membra, habent jus, cum quo stat jus Reipublicæ.

RESPONDETUR. Quod non semper quidem, quando alteri jus suum tribuitur, tribuens, spoliatur se omni dominio; semper tamen aliquo

spoliatur: Nam cum dominium sit potestas utendi prout libuerit sine injuria, ut ajunt, alterius quando alteri tribuitur jus, jam non manet in tribuente, illud dominium. Hinc etiam in Republica, non manet dominium, ut ita dicam, particulare, & si extra causas justas boni publici, acciperet bona privatorum, peccaret contra justitiam.

INSTAT 3. Idem. Licet ratio debiti, quæ ex lege & directione procedit superioris, imperfectionem supponat, ratio tamen debiti, ut sic, abstractior est: potest enim oriri sine lege, ex intrinseca natura & rectitudine voluntatis, quod non est imperfectum, adeoque potest tribui Deo.

RESPONDETUR. Debitum justitiale posse oriri sine lege; ortum tamen etiam ex rectitudine voluntatis importat imperfectionem: quia obligationem potestatis, ut in posterum non possit uti re, prout libuerit.

INSTAT 4. Idem. Deo obligato ex justitia, non importatur defectus domini divini: quia dominium illius est universalissimum, & altioris ordinis, quod non excludit dominium proprium creaturæ. Sicut causalitates universales divinæ, non excludunt causalitatem creaturarum, imò multa sunt bona creata, quorum Deus non aliter efficitur Dominus, quam donando, illa creaturis, & ita non esset in Deo dominium beatitudinis creaturarum, nisi easdem bearet.

RESPONDETUR. Altitudo domini divini non excludit quidem dominium in creatura, comparata ad aliam creaturam, sed si obligaret Deus suam potestatem, illam quam obligaret, illa careret: etsi illam non obligaret non esset justitiam debitor: posset enim sine injuria negare. Sermo de causis infra redibit.

INSTAT 5. Idem. Quamvis non reperitur in Deo ratio substantiæ vel scientiæ secundum specificam creaturam rationem, reperiuntur tamen, secundum rationem genericam. Ergo idem dicendum de justitia.

RESPONDETUR. Cum in casu antecedentis, nulla imperfectio interveniat, ponenda est substantia in Deo, intervenit autem imperfectio obligationis in justitia.

Urget etiam Suar. Auctoritatem S. Thomæ. Sed S. Thom. non plus significat, quam quod nemini injuriam faciat Deus, & quod in præmiando, attendat ad acceptum. Docetque ulterius, ex ratione generica proxima, non repugnare Deo virtutes, quæ circa actiones versantur. Sed inde non sequitur, quod ex speciali sua ratione non repugnet, sicut repugnat Deo, ut sit obediens.

OBJICIT 3. Ripal. Recte componitur perfectissimum dominium Dei, cum stricta justitia, obligante potestatem ordinariam; sufficit enim ut maneat absolutum illud dominium non obli-

gatum,

gatum, manente obligata potestate ordinariâ. Sicut obligat Prætor potestatem privatam non publicam. Christus item dominium aliquod proprium. Creaturæ item possunt obligari sub peccato potestate præceptiva, non consultiva; potestate item domini proprietatis possunt obligari ex iustitia, potestate verò domini jurisdictionis, solum ex obedientia.

RESPONDETUR. Disparitates petendas esse ex rationibus Conclusionis, ut quod Prætori & Christo non debeat convenire omne possibile dominium, ut, quod nulla sit divisio in potestatem absolutam & ordinariâ. Paritas de præceptiva, non verò consultiva; non tenet: quia implicat consultivam, quâ talem, esse obligativam: quia ea, quæ consultit Deus, relinquit ut possint fieri, vel non fieri; adeoque non obligando ad peccatum: consequenter habebit Deus aliqua dictamina, ex natura sua non obligativa, non est autem repugnantia, ut quæcunque est in Deo potestas disponendi, sit inobligabilis, & si non repugnat, poni debet in Deo: qui est abyssus perfectionum. An creaturam Deus obliget ex iustitia, de hoc infra. Disparitas etiam dari potest: quia implicat dominium jurisdictionis obligare ad aliud, quam ab obedientiam: ad hanc enim exigendam ordinatur: non implicat autem non obligari nec diminui ullam potestatem divinam.

OBJICITUR 4. Idem. Potest Deus homini tribuere gloriam: quia sua est, seu homini debita jure proprietatis. Ergo poterit ex iustitia obligari. Antecedens probatur. Quia creatura potest acquirere jus proprietatis, quo æternam gloriam faciat suam: tribuunt enim Theologi jus iustis ad gloriam, tanquam filiis adoptivis & hæredibus, cum adoptio & hæreditas ferant jus ad hæreditaria bona, pertinetq; ad dominium Dei, posse sua bona aliis dare, aliosque, eorum Dominos constituere.

RESPONDETUR. Ab illis solum Theologis tribui ad gloriam æternam jus rigorosè iustitiale, qui oppositum nobis sentiunt. Aliud est de hæreditate creata: quia hæc acquiritur à persona, cui non debetur omne possibile dominium. Concedo quidem spectare ad dominium Dei, posse sua bona dare; sed nego ad dominium spectare, ut se exuat dominio; sicut nec dominium absolutum exiibile est.

OBJICIUNTUR 5. Paritates.

1. Paritas in ante etiam tacta. Competit Deo vis causandi res creatas, nec repugnat, ut competat vis causandi creaturas, etiam creaturas. Ergo, poterit etiam competere & dominium Deo in rem & simul creaturæ etiam, per ordinem ad Deum.

RESPONDETUR. Nulla est experientia, & nulla ratio pro consequenti, cum tamen experiamur habere creaturas vim causandi. Rursus, si etiam creatura habeat vim causandi crea-

turam, non sequetur minus Deum posse, quam antea potuerit, adeoque in hoc nullum erit absurdum; minus autem poterit Deus obligato suo dominio: nam antea poterat disponere prout vellet, nunc non posset ut ante, sed nonnisi per potentiam absolutam. Item si creaturis non tribueretur vis agendi, falsum esset; quod esse, sit propter operari, spoliarenturque perfectione debita illorum naturæ. Jam autem jus contra Deum, nec fundatur in ipso esse, nec est perfectio debita. Rursus, illa vis agendi in creatura esset subdita Deo, disponderetq; de illa Deus prout vellet, adeoque illa causativitas, non est derogativa Deo. Jam autem illud dominium creaturæ, faceret, ne jam Deus disponere posset, prout voluerit, sine injuria. Addo. Prædicatum universalis causæ, licet fundet in Deo, ut ad omnes actiones creaturarum concurrat, hoc ipso enim non esset causa universalis, non fundat tamen, ne creaturæ agant; hoc ipso enim jam non haberet Deus titulum concurrentis, nec titulum causæ primæ, nullam scilicet habens secundam. Causativitates ergo creaturæ exiguntur ab aliquo indubiè prædicato Deitatis. Jam autem, ut creaturæ contra Deum excipere possint, suoq; se jure illi opponere, in nulla perfectione divina fundatur: imò titulus domini divini fundat, ne creaturæ contra Deum excipiant. Denique vi causandi creaturis tributa, nihil minus manet in vi causandi divina, minus autem maneret in Deo, de potestate.

2. Paritas. Licet Deus non possit imperare peccatum, est tamen Dominus perfectus. Ergo etiam erit, quamvis non possit disponere, prout libuerit.

RESPONDETUR. Disparia esse: quia impossibile est Deum velle peccatum; & disponere de illo ut sit; quia voluit; est autem possibile, ut disponat de creatura, prout libuerit.

3. Paritas. Potest servus, quoad aliquas actiones, manumitti. Ergo & creatura.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia dominium in creaturis non est quid essenziale, adeoque diminuiibile. Secus in Deo.

4. Paritas. Potest Deus pati diminutionem domini, casu quo rem annihilat. Ergo, poterit pati diminutionem per voluntariam obligationem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia habere dominium actuale rei non actualis, non est possibile: esset enim dominium in nihil, adeoque nullum. Jam autem possibile est, ne unquam possit ligari dominium rei in rem existentem, consequenter id Deo dari.

5. Paritas. Datur in Deo voluntas, quâ, prosequitur honestatem iustitiæ, ex proprio illius motivo. Ergo etiam poterit Deus habere & ipsam virtutem iustitiæ, habendoq; illum actum circa honestatem iustitiæ, poterit habere & hunc, *obligo me tibi*.

RESPONDETUR. Argumentum probare

R. P.
H. M. L. O. D.
J. A. M. O. W. S. K. I.
T. O. M. 3. e. 1. 4.
D. V. I.
6

multum; probat enim quod cum amet Deus honestatem obedientiae, possit habere virtutem obedientiae. Directè autem dici potest, ex eo præcisè, quod detur aliquis actus hujus virtutis, non sequitur jam debere dari & alium actum ejusdem, ob cujus tamen actus, tanquam principalis, defectum, nec ipsa virtus dabitur. Sed de hoc aliàs etiam actum, ubi an Christus fuerit Subjectum poenitentiae.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta pro obligabilitate dominii etiam absoluti.

OBJICITUR 1. Quia Deus est fidelis, credimus esse impossibile, ut etiam de potentia absoluta, desit præmium promissum. Ergo etiam, quia justus est, justitia Dei obligabit etiam absolutam potentiam.

RESPONDETUR imprimis; negando subjectum consequentis, esse scilicet Deum justum rigorosè. Attendendo autem ad vim medii termini, Disparitas est: quia si Deus posset non stare promissis, derogaretur perfectioni divinae, nempe fidelitati; quæ est bonum naturæ intellectualis; satisfaciendoque Deus suæ fidelitati, semper exercet suam perfectionem, eaque fruitur, quia bonum fidelitatis, est bonum naturæ intellectualis. Jam autem si obligaretur ex justitia, derogaretur perfectioni divinae, nempe dominio; cum Deus per essentiam sit Dominus, sicut per essentiam est fidelis, præsertim cum sit bonum naturæ intellectualis dominium, malum autem carere illo, ut careret illo, si illud obligaret.

INSTARI potest 1. Ergo saltem pro uno eodemque instanti poterit Deus esse obligatus ex justitia, cum ex illa dat, cum per nos in instanti donationis, sit dominium penes utrumque.

RESPOND. Est quidem etiam in donante dominium, sed tale, ut sit de essentia illius, habere vim, extinguendi dominium in donante pro sequenti tempore; nihil autem Deus potest in se tale habere, quod sit extinctivum perfectionum illius.

INSTARI potest 2. Supponamus censerì ab Angelis veram esse hanc sententiam, quod in instanti donationis uterque sit dominus in solidum; convenient inter se ex pacto justitiam, ut semper donent & redonent, eo casu nullus se spoliabit dominio, & tamen uterque erit justus, investieturque alium dominio. Ergo idem poterit facere & Deus.

RESPONDETUR. Etiam tunc in actu primo intercedet spoliatio dominii in Angelo, in quantum donat; spoliatio autem perfectionis, etiam in actu primo in Deo, repugnat Deo.

OBJICITUR 2. Hæc obligatio non repugnat: quia dominium perfectissimum Dei, est integrum cum potentia antecedenti disponen-

di pro libitu; at Deum esse obligatum sua promissione, etiam quoad potestatem absolutam, non tollit potestatem antecedentem, sed solum consequentem. Ergo, obligatio illius potestatis, non repugnabit.

RESPONDETUR. Quod obligatio per promissionem, de qua Minor procedit, non repugnet Deo, secus obligatio justitialis, quia illa relinquit quidem potestatem antecedentem pro ipsamet obligatione, sed non relinquit post obligationem, adeoque nec relinqueret jus in Deo.

OBJICITUR 3. Jus acquisitum creaturæ promissione Dei, obligat ex justitia potestatem, etiam absolutam: quia post factam promissionem, nulla potestate est possibile libitum Dei, oppositum libito creaturæ. Ergo, etiam obligat potestatem absolutam Dei.

RESPONDETUR. Posita illa obligatione per promissionem, salvabitur, adhuc dominium Dei absolutum, duplici titulo. Imprimis conditionatè: quia, si per impossibile, fieret oppositum promissis, ponereturque negatio futuri-
tionis rei promissæ, nulla per hoc irrogaretur injuria creaturæ, quod ostendit manere adhuc in Deo potestatem & dominium non ligatum. Deinde, salvari potest ratione diversarum formalitatum: nempe dominii & fidelitatis. Quod scilicet impossibile sit negatio rei promissæ, quantum ex vi fidelitatis, licet sit possibilis, quantum ex vi dominii. Sicut v.g. non est possibile, ut Deus naturali concursu exhibito per omnipotentiam, producat gratiam supernaturalem, licet hoc illi sit possibile in quantum est Auctor excedentium; & si possibilitas vel impossibilitas alicujus, potest attendi penes omnipotentiam, sic vel sic sumptam, cur non poterit attendi impossibilitas penes fidelitatem, possibilitas penes dominium? ad eum modum, quo aliquis in pluribus dignitatibus constitutus, secundum unum titulum non potest facere, potest secundum alium.

INSTABIS. Caret Deus jure ad negandam gloriam promissam, etiam per potestatem absolutam: quia repugnat jus ad usum impossibilem pugnantem cum esse Dei: neque enim potest esse jus in Deo, ut ipse non sit Deus, jam autem negare rem promissam, est usus impossibilis, pugnantem cum esse Dei.

RESPONDETUR ex dictis; repugnare jus ad usum impossibilem, respectu cujus, est usus impossibilis, non autem respectu cujus, usus non est impossibilis. Jam autem respectu fidelitatis est impossibilis usus de quo quæritur, non respectu dominii: præcipue autem cum obliget se Deus, quod hoc non sit futurum, non autem quod absolute non possit etiam hoc, si ex quacunque potentia vellet facere, illudque prius sufficit ad formalisandam fidelitatem.

OBJICITUR 4. Etiam potestas divina absoluta est subjecta voluntati divinae. E. obligari potest.

RESPON-

RESPONDETUR. Esse illam subjectam, non quoad suam in Deo reperibilitatem: neq; enim abrogari potest à Deo; licet sit subjecta, quoad suum exerceri.

INSTABIS. Jus creaturæ in Deum, non debet esse obligatio instituta à Deo ad aliud, quàm ut sit in utilitatem creaturæ, quæ obligatio potest esse, etiam circa potestatem absolutam.

RESPONDETUR. Si illud jus sit ex titulo fidelitatis divinæ, haberi posset à creatura, sed non sub onere injuriæ, obligationisque rigoroſa.

OBJICITUR 5. Etiam supposita obligatione domini, potest adhuc salvari dominium in Deo idq; duplici titulo. Imprimis, quia dominium debet esse respectu possibilem; hinc licet chymæram non possit Deus annihilare, est adhuc perfectus Dominus. Jam autem supposita promissione, non est possibile in Deo actus utendi re illa, prout voluerit. Deinde quia habet in potestate voluntates hominum, quibus aliquid promitteret, adeoque illas inclinaret, ad id non præstandum, quod eis promisit, si vellent non præstare.

RESPONDETUR. Quod ad primum attinet. Cum negemus obligari dominium Dei, negamus consequenter non esse possibilem actum utendi re illa, siquidem datur potentia illius actus inobligata. De chymæra disparitas est, quia non utendo illa, prout libuerit, nulla sequitur in dominio Dei: nunquam enim poterat illa uti, prout liberet. Si autem cum possit inante, uti re Deus ad libitum, nunc autem non posset, fieret mutatio in dominio, impossibileq; est dominium in chymæras, possibile in obligabilitas potestatis.

Quod attinet ad secundum. Necdum salvabitur dominium Dei: quia ponetur dependens à consensu humano. Rursus per ordinem saltem ad gratias inefficaces, adeoque non impetrantes consensum, non posset sine injuria operari. Denique antecedenter ad impetratum consensum creaturæ, careret illa potestate. Illustrari solet instantia, si esset Petrus tam efficax in dicendo, ut posset persuadere creditori remissionem debiti, non ideo tamen esset Dominus stante debito, ita & in præſenti.

INSTABIS. Deus habet perfectissimum dominium noſtrarum voluntatum, quamvis de illis non possit disponere independenter ab illis consentientibus. Ergo, & rerum obligatarum adhuc posset Deus habere perfectissimum dominium, quamvis de illis non posset disponere, nisi illis consentientibus, quibus obligavit dominium. Imò videtur de facto Deus obligasse suum dominium in voluntates creatas, in principis non prædeterminantium; siquidem uti illis non potest, independenter à consensu creaturæ.

RESPONDETUR. Cum nusquam habuerit

Deus potestatem, salvâ libertate necessitandarum voluntatum, quamvis eas non necessitet, verè adhuc manet non diminutum dominium, diminutum autem esset, si obligaretur, cum esset inobligatum. Adde quantumvis illas necessitaret adhuc injuriam non inferret, inferret autem, si procederet ut liberet, habendo obligatum dominium.

QUÆSTIO II.

An Creaturæ ad Deum, possit dari perfecta Justitia?

NEGAT VASQ. HURT. de Incarn. Becan. Merac. Ponunt illam alii cum Suar. in quantum illam ponunt in Deo. Aliqui illam negant in Deo, ponunt in creatura qualis Lugo. d. 3. n. 55. Falsolus autem 1. p. q. 21. a. 1. dub. 5. non ponit creaturam posse esse Deo justam, sed ponit posse esse injuriam.

DICENDUM est. Non posse dari strictam justitiam creaturæ erga Deum.

Probatio Conclusionis, quæ sit adferenda, ut videatur. Sit

DIFFICULTAS I.

Examinantur Argumenta Negantium.

CUM in 1. P. docuisset Vasq. non reperiri justitiam rigorosam, inter Deum, & homines, ut videre est disp. 84. Respondit illi Suar. præcipuè opusculo de justitia Dei. Iterato refutavit illum Vasq. 1. 2. d. 223. Aliqua ex illis adferenda sunt.

Punctum Difficultatis 1.

Proponitur Primum Argumentum.

PRIMA RATIO est ex Vasq. 1. P. d. 85. n. 18. petita ex natura objecti justitiæ commutativæ, cujus formalis ratio in æqualitate dati & accepti consistit. Objectum formale justitiæ commutativæ, ejus distinctivum, est æqualitas dati & accepti. Sed inter creaturam & Deum non potest esse dicta æqualitas. Ergo. Major probatur Auctoritate S. Thom. id docentis 1. p. q. 21. a. 1. & 2. 2. q. 61. a. 3. & Auctoritate Arist. 5. Eth. c. 2. ubi dicit, specialem justitiam versari circa tria tantum bona, pecuniam, honorem, & salutem, & nisi statuatur in his æqualitas justitialis, sequitur in omni virtute esse justitiam propriè & speciali modo: quia omnis virtus observat in sua operatione æqualitatem cum sua regula. Et, si facere aliquid secundum voluntatem superioris, quod illi placet, est opus justitiæ specialis, & ex tali opere constituitur æqualitas justitiæ in retribuendo mercedem, tunc sequitur, in omni opere bono esse datum, & con-

& contra passum, sicut in quovis contrahente cum alio, quod postulet retributionem ad justitiam. Et ita omne opus bonum erit justitiæ specialis, quod est omnes virtutes confundere. Deinde Arist. 5. Eth. 4. assignans justum commutativum, dicit illud esse in emendandis commerciis. Et in c. 5. in omni commutatione esse reparationem, eo quod pro accepto retribuendo, patiaturs abdicando dominium. Postremo, quia justitia debet esse inter duos retributionis capaces; quoties enim nihil interest unius, id quod alius facit, nullam cum eo justitiam commutativam servare potest. Ergo ad justitiam specialem requiritur, ut utriusque mutuo sit, quod datur & accipitur. Min. probat ex illo Job. 25. *Si iuste egeris, quid donabis ei. Job. 22. quid prodest Deo si iustus fueris, aut quid ei confert, si fuerit immaculata via tua.* Deinde Deus ita est supra omnem creaturam, ut nulla re creata indigeat, nec aliquid extra se in suam cedat utilitatem, etiam si in honorem, gloriamque illius fieri dicatur: honor enim est in honorante, at inter honorem hominis & Dei magna differentia: quia dum honoratur homo, etiam si honor ipsius in alio sit, & ipse etiam ignoret, est tamen ei utilis: honor autem, quem Deo facimus, non est in utilitatem illius.

RESPONDET I. Suar. Opusc. de Just. Dei n. 14. hæc vera esse de justitia humana, quatenus tali, prout de illa egerunt Philosophi: neque eadem specie virtus moralis inclinat homines ad servanda hominibus jura, & servanda Deo; non esse autem vera de justitia formaliter & abstractius accepta, quæ sit virtus moralis inclinandis voluntatem hominis ad servandum illius jus divinum, quæ virtus erit formaliter commutativæ justitiæ: quia proprium commutativæ, est jus proprium alterius servare seu retinere. Et sic religio, prout est virtus reddens debitum Deo, est specialis justitia, sacrilegium non est contra justitiam humanam, est tamen contra justitiam, quæ reddit debitum Deo. Idem dicendum de blasphemia, quæ si sit contra veritatem fidei, sub hac ratione fidei opponitur, revera autem est Sacrilegium contra Religionem.

CONTRA. Tum quia. Universaliter dictis locis egit Philosophus, de justitia, & si posuit ejus objectum quod excludit justitiam inter creaturam & Deum, hoc ipso negavit justitiam creaturæ ad Deum. Tum quia; dicit Vasq. proprium commutativæ esse jus alterius servare non quomodocunque, sed in ratione dati & accepti utilis, negabitque ulterius Vasq. religionem in rigore esse justitiam commutativam, eo quod non reddat debitum, quæ utile, concedetque Vasq. eundem actum ratione diversarum formalitatum posse diversis virtutibus opponi, ut adulterium opponitur justitiæ & temperan-

tia, sed negabit sub ulla formalitate sacrilegium opponi juri justitiali divino; cum non auferat Deo ullum utile.

ADDIT I. ad Responsonem Suar. cit. n. 17. Majoris est momenti, quod pertinet ad honorem & æstimationem alterius, quam ad utilitatem, & commodum, etsi in nobis honor; & fama utilitate mensurentur, ideo est, quia est inferioris ordinis; Divinus autem honor est per se æstimabilis; alioqui tantum illum Deus non commendaret, nec honor & gloria Dei possent esse materia specialis obligationis erga Deum, si Dei nihil interest opus illi promissum: nihil enim æstimabit quod fiat necne: potest item Deus facta sibi promissione & pacto, speciale jus acquirere, redditioque talis juris, formaliter ad justitiam pertinebit.

CONTRA est. Tum quia. Concedo esse majoris ex objecto momenti honorem & æstimationem, præ utili; sed nego quod honor possit esse materia justitiæ, nisi in quantum utilis est. Tum quia; quamvis honor creatus sit inferioris ordinis, est tamen verè honor, & nihilominus non est objectum justitiæ, nisi in quantum utilis, & si censeretur, ut ita dicam, inter bona inutilia, illius violatio, non esset injustitia. Ergo, cum Deo non sit utilis honor illius, non erit materia justitiæ. Concedo quidem Dei honorem, esse per se æstimabilem, sed nego quod sit æstimabilis in ordine ad justitiam, si non habeat formalitatem utilis.

ADDIT 2. Suar. Sæpe Deum pacisci cum creatura de operibus, intervenitque illic commutatio, ut etiam agnovit S. Thomas in 3. p. q. 85. a. 3. dicitque; illic intervenire commutationem quandam, unde æqualitas commutativæ non debet esse ut sic æqualitas dati & accepti cum mutua utilitate: id enim spectat nonnisi ad creatam commutativam. Sufficit ergo, ut ponatur commutatio aliqua, id est, exhibitio aliqujus actionis, vel passionis ex parte utriusque personæ, ut verum & proprium jus justitiæ, inter eas interveniat. Quod ipsum ulterius probat: quia commutativa inclinat voluntatem ad reddendum alteri, quod est aliquomodo suum ratione dominii, aut æquivalentis juris; ideo etiam includit necessitatem quandam, quam nomine debiti significamus, quæ necessitas oritur, vel ex injuria, vel ex contractu, aliàs, erit liberalis donatio.

CONTRA. Tum quia. Concedo, posse illic intervenire pactum; sed nego, quod pactum, commutativæ justitialis: deest enim specificativum, nempe datum & acceptum utile: Tum quia. Expresse S. Thomas dicit intervenire illic aliquam commutationem. Ergo non est rigorosa, adeoque nec justitialis propriè. Tum quia; nego ex dictis rationem dati & accepti cum mutua utilitate solum formalisare creatam justitiam: nam Philosophus definiendo com-

mutativam, respexit ad utile. Ergo, si hoc non habetur, in commutatione facta à parte Dei; hoc ipso non habetur definitio commutativæ, adeoque iustitiæ. Unde ulterius conceditur, commutativam includere voluntatem reddendi suum, sed nego, quod reddendi suum, quocumque modo, sed reddendi suum utiliter.

ADDIT 3. Idem. Quod dicitur commutativam versari circa tria bona pecuniam, honorem, & salutem, id verum est de iustitia humana, sed improbable est, esse hoc objectum iustitiæ commutativæ, ut sic: quia neque consequens potest aliqua ratione probabili suaderi. Quod ipsum illustrat. Misericordia si consideretur, quatenus inter homines exercetur, adæquata illius materia, sunt bona materialia: nam etiam in bonis spiritualibus non nisi mediis actionibus corporis subvenitur; & tamen agnoscimus fieri misericordiam per interiores actus, ut orando, per externas item actiones Sacramentorum &c. quamvis Aristoteles has materias non agnoverit. Ergo, sicut non sequitur, non dari misericordiam altiore, ita nec sequitur non dari iustitiam altiore. Quod ipsum ulterius ex hoc colligit Suar. Quia quod illa bona, sint materia iustitiæ inter homines, inde est: quia non nisi in his bonis, homo potest lædi, vel ditior aliquo modo fieri: si ergo dentur personæ intellectuales inter quas possit esse communicatio in alio genere bonorum, poterit etiam esse jus proprium ad tale bonum: unde universaliter materia adæquata commutativæ erit, omne illud bonum, quod quis debet, & potest conferre alteri ex vi proprii juris.

CONTRA. Tum quia. Immerito assumit Suar. Consequens illud non habere fundamentum: ponit enim Aristoteles cit. hæc verba. *Sed hæc tamen* supple particularis commutativa) *circa honorem, aut pecunias, aut salutem, aut si cuncta nomine non possent comprehendere, circa ea omnia versatur, ab voluptatem, quæ à lucro consequitur.* Ubi ut vidimus rationem communem pecuniæ, famæ, salutis, constituit Aristoteles, voluptatem è lucro, seu utili consequentem, quo posito inferitur consequens. Ergo, si Deus non habet lucrum, comparatus ad creaturam, non habet etiam iustitiam commutativam: nam hæc per Aristotelem, respicit lucrum, & si definitivè per Aristotelem respicit commutativa lucrum, cum hoc non reperitur in Deo, non reperitur definitivè commutativa, adeoque neque ipsum definitum, commutativa iustitia. Optime autem inferitur consequens, & probatur consequentia à negatione definitionis ad negationem definiti. Tum quia, ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: nam si definitivè misericordia esset subventio corporalis, excluderetur etiam illa à Deo; sed quia definitivè misericordia, est subvenientia

alienæ miseriæ, bene illa ponetur in Deo, cum illi hæc definitio conveniat. Quia autem definitivè, per Aristotelem, debet esse commutativa circa lucrum seu utile, cumque Deus nullam utilitatem ex operibus nostris percipiat, bene inferimus, Deo commutativam non convenire. Tum quia. Nego bene prædictam commutativam à Suar. assignari; nisi addatur, quod debeat conferre alteri utile: quia nisi hoc addatur, non ponetur ad mentem definitionis voluptas lucri. Cum tamen posita sit ab Aristotele; hinc eam non ponere, erit non ponere hoc, quod posuit, tanquam rationem definitivam Aristoteles.

ADDIT 4. Idem. Quomodo contra passum ad hanc iustitiam requiratur. Non enim requiritur, ut ab alio accipiat aliquid utilitatis: nam quando promissio obligat ex iustitia, ille, qui solvit, nihil ab illo accipit utilitatis; sæpeque etiam inter homines ponitur stipendium ex iustitia, pro opere nullius utilitatis, imò nec voluntatis, ut si quis det stipendium, ut interficiat, vel mutilet innocentem. Et si dicas esse utilitatem: quia expletur illius appetitus & voluntas; est hoc abuti terminis; alias implere voluntatem Dei, quando aliquid præcipit, esset aliquid facere in utilitatem illius. Non etiam requiritur, ut qui retribuit, mali aliquid patiatur: nam per se hoc non nisi necessarium est, ut jus alterius exæquetur. Quod autem hoc fiat per privationem dominii alterius, per accidens est. Et sicut in subveniendi alteri semper aliquis se privat dominio rei, vel saltem usu, aut onus aliquod suscipit, neque tamen de ratione misericordiæ est repassio. Ergo quamvis iustitia humana involvat repassum, non sequitur, quod involvat iustitia, ut sic. Et sicut potest aliquis subvenire miseriæ sine repassione, ut si pro altero oret, ita & in iustitia evenire hoc potest, casu, quo quis ex stipendio teneatur talem orationem facere. In hoc ergo solo stabit repassio, quod tanta debeat esse retributio unius, quanta fuit operatio alterius.

CONTRA. Tum quia. Ut urget Vasq. l. 5. d. 223. replicans rationes Suarii. Ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: quia nemo dicit de ratione misericordiæ, esse abdicationem dominii. Unde etiam inter homines est sine abdicatione dominii; dato v.g. solo usu fructus. Jam autem repassioem requirit Aristoteles ad iustitiam, & commutativa inter homines, non est sine abdicatione dominii. Tum quia. Quando aliquis accipit pecuniam, ut interficiat innocentem, onus illud occidendi, non potest non esse pretio æstimabile. Tum quia. Nego, quod ille, qui ex iustitia solvit promissum, nihil accipiat utilitatis, quamvis hic & nunc non accipiat, & si nihil accipit utilitatis, obligabitur ad solutionem ex mera fidelitate. Tum quia. Nego, non percipi à condu-

gen-

R. P.
H. M. L. O. D.
la. 10. w. s. k.
Tom. 3. et 4.
D. VI
6

cente utilitatem ex occisione innocentis, qualis esset v.g. utilitas ne se infestet, ne causam urgeat &c. hinc non erit utilitas illa oriunda ex practica impletione voluntatis conductoris: sed alia erit utilitas, quam innui, vel alia similis. Tum quia. Nemo de definitiva ratione misericordiae etiam creata, ponit repassionem: Jam autem cum non loquatur de justitia creata Aristoteles, sed de justitia sine addito, censendus erit loqui de justitia ut sic; ad quam tamen repassionem requirit. Tum quia. Casu, quo quis orationem teneatur ex justitia facere, interveniunt ea, quae assumit argumentum, nempe utilitas ejus, qui conducit, & utilitas ejus, qui conducitur, ratione pretii, consequenter habetur etiam passio, & repassio: & si non haberet utilitatem ex oratione, non solveret ex justitia. Tum quia; ad repassionem debet quidem esse tanta retributio, quanta fuit operatio alterius, sed non quomodocunque, sed prout habet rationem utilis.

ADDIT 5. Idem, varias instantias, quibus probat latius patere justitiam, quam commutationem inter homines, quia inter Angelos ipsos in pura natura consideratos, talis commutatio potuisset reperiri, & si verum est, posse unum Angelum vim inferre Angelo alteri, hæc actio posset esse inter illos injuriosa. Item si illum decipiat in contingentibus & liberis, vel infamet. Item si non exhibeat honorem, quem fortè ratione officii, alteri debet.

CONTRA. Ex Vasq. Dispar est ratio de Angelis: nam illi commodi, & incommodi capaces sunt, secus Deus; adeoque prædicata definitiva commutativæ justitiæ, poterunt ad Angelos etiam extendi, ipsaque virtus justitiæ, intercedere inter illos.

RESPONDET 2. Ripalda. Tenere Aristotelem L. 4. Eth. c. 3. ad justitiam pertinere exhibitionem, vel ablationem honoris, licet strictè utilis honor non sit.

CONTRA est. Quia sub termino, fama, quæ etiam est materia commutativæ, includuntur omnia bona, adeoque & dignitas. Et sicut fama strictè utilis non est, quia aliam habet definitionem, & nihilominus ut sit materia commutativæ, per Aristotelem debet habere rationem lucri, ultimoque per lucrum formalisari: ita & dignitas, ut sit materia commutativæ, debet habere rationem utilis.

RESPONDET 3. Lugo de Incarn. d. 3. n. 64. Quod etiam ante illum innuit Suar. opusculo citato n. 27. Argumentum multum probare, illa bona non posse esse etiam materiam charitatis & amicitiae erga Deum, imò nec fidelitatis: Nam sicut justitia inclinat ad servandum jus alienum, circa commodum & utile: sic amicitia ad desiderandum commodum amici, fidelitas ad implenda promissa circa utile: nam promissio de re indifferenti, quod impleatur

non refert: quamvis ergo peccatis non lædatur intrinsecè Deus, quia tamen aestimatio extrinseca est prudenter appetibilis, poterit ad hæc ipsa, dari jus in Deo.

CONTRA est. Tum quia, admittit amicitia, ne respiciatur utile. Hinc si aliquis amet alium, quia hoc sibi utile est, non censetur esse amicus; si ergo admittit, imò requirit ne respiciatur utile, poterit esse bene contenta amicitia etiam extrinsecis bonis amici, & non tantum intrinsecis. Unde etiam amicitia non definitur per velle utile & lucrosam alteri: quia autem definitur commutativa per rationem lucri, si hæc ratio non reperitur, non reperietur commutativa. Tum quia. Nego titulo fidelitatis, neminem obligari ad danda indifferentia: semper enim veridicitati, negatione etiam indifferentis rei, contraveniretur; ad dandum autem utile quæ tale, superaccedet adhuc titulus justitialis. Tum quia. Concedo aestimationem externam esse prudenter appetibilem, sed nego, posse appeti à Deo, tanquam illi utilem. Consequenter, nec tanquam materiam justitiæ.

Hæc sint dicta pro defensione Argumenti Vasq. de quo ipso Argumento, quid sit ex objecto sentiendum, infra dicetur.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum & tertium Argumentum.

SECUNDA RATIO est ex eodem Vasq. Nulla creatura, aut peccatis suis, aut alio modo potest inferre Deo damnum. Ergo, etiam & nihil tribuere illi potest, quod verè in utilitatem & compensationem Dei cedat: contrarium enim eadem debet esse ratio. Unde blasphemiae, sacrilegia, & odium Dei non sunt propriè peccata injustitiæ: opponuntur enim aliis virtutibus: blasphemia fidei, sacrilegium religioni, odium charitati, quæ à propriè justitia maxime differunt. Unde etiam per S. Thom. 3 p. q. 85. a. 3. *Etiam si penitentia sit pars justitiæ, in ea tamen non servari justum simpliciter*, quod ipsum ostendit, *penitentiam non esse justitiam rigorosam, adeoque non esse partem subjectivam, sed potestativam justitiæ.*

RESPONDET 1. Suar. Quod hic non ponatur justitia talis inter Deum & homines, qualis ponitur inter ipsos homines. Unde talis justitiæ pars subjectiva non est justitia erga Deum, sed est pars justitiæ formalis & abstractius accepta, quæ sit virtus moralis inclinans voluntatem hominis ad servandum illatum omne jus, & dominium divinum, quodcunque illud sit: consequenter dicit, reddere cultum Deo debitum, non pertinere ad justitiam commutativam humanam, sed ad divinam, quæ Religio appellatur.

appellatur. Quæ ipsa Religio, dupliciter accipitur. Primo ut dicat totum genus quoddam virtutis moralis, reddens debitum Deo. Secundo prout specialiter dat solum cultum honoris, per modum observantiæ. Dicit autem Suar. se loqui de iustitia priori modo sumpta, & sic claudit sub se iustitiam, quam homo debet servare erga Deum, sive omnis virtus participet propriè hanc iustitiam, sive non; blasphemiam etiam, licet in quantum est contra veritatem fidei, opponatur fidei, revera tamen est directe sacrilegium contra Religionem.

CONTRA est. Tum quia, ex vi horum, quæ assumit Suar. non tantum sequitur peccatum non esse contra iustitiam humanam, sed etiam contra iustitiam, quæ sit specialis virtus, intendens æqualitatem hominis ad jus divinum. Quod ipsum probatur. Quia virtus moralis intendens jus quodcunque divinum servare, potius importat complexionem virtutis, & si per hoc salvas, quod scilicet se constituat virtus illa in ratione specialis, per ipsam reduplicationem motivi, scilicet intendendo servare honestatem in æqualitate ad jus divinum quæ tale: quia tamen extenditur ad quodcunque jus divinum, adeoque etiam ad jus non rigorosum, nec cum injuria violabile, necdum sequitur tali etiam conceptu posito dari, iustitiam rigorosam inter Deum & hominem; si autem dicas te loqui de servando jure divino rigoroso, probandum fuisset, esse illud rigorosum, quamvis non adferat Deo ullum utile.

Tum quia. Concedo, blasphemiam sub diversa formalitate posse spectare & ad fidem, & ad Religionem, sed nego vel religionem, vel aliquam aliam, esse virtutem rigorosæ iustitiæ inter homines & Deum. Tum quia; ut urget Vasq. quamvis peccatum injuria in Deum aliquando vocetur, non debet strictè illa vox accipi: sed eo sensu, quo dicitur etiam Prov. 9. *qui arguit derisorem injuriam sibi facit*; cum tamen nemo peccet contra se, in iustitiæ peccato: hinc peccatum dicitur in iustitiâ, quia non æquatur regulæ legis. Sequitur item in omni peccato esse duplicem speciem peccati, infirmam nempe, propter oppositionem ad aliquam virtutem, & quod sit contra iustitiam erga Deum, cum tamen id ante doctrinam Suarii non sit audiam. S. etiam Thomas 3. p. q. 85. a. 3. dicit *penitentiam non servare iustum simpliciter*. Tum quia. Inauditum est in scholis de duplici Religionem, ut facit Suar. disputans, Sacrilegiumque semper censetur esse vitium Religionis, & non iustitiæ erga Deum, oppositum. Tum quia, si merito etiam sumitur vi voti non tantum nos obligari ex virtute Religionis, sed etiam rigorosæ iustitiæ. Vel enim sumunt religionem, inquit Vasq. secundo modo hoc est pro virtute Deo cultum exhibente, & sic non est

rigorosa iustitia, ut ipse docet Suar. Vel priori modo, & sic contradicetur sensui communi, qui ad Religionem secundo modo sumptam revocat votum Deo factum.

3. RATIO Eiusdem Vasq. ibidem t. p. num. 12. Si ex eo, quod nos Deo offerimus opera nostra, quæ apud eum meritoria sunt, & ipse pro eis retribuit, dicitur servare commutativam propriè, sequitur ante quamlibet promissionem ad id obligari: nam si accipit obligativè iustitia, liter debet retribuire.

RESPONDET Suar. In Opusc. n. 38. Ad hoc, ut ex operatione unius redundet obligatio iustitiæ in alio, non satis est, ut opus ipsum sit tali mercede dignum, secundum moralem æstimationem, sed necesse est, ut ex alterius voluntate & formali, & virtuali pacto, cum illo fiat: quia nemo potest ex iustitia obligari, præsertim ab alio, qui non est superior, nisi intercedente consensu & voluntate illius; & sic, qui in aliena vinea non vocatus laborat sua voluntate, nihil ei tenetur Dominus solvere ex iustitia. Neque valet si dicatur, sufficere quod Dominus videat laborem & consentiat in opus utile; quia aliud est videre & consentire in opus mihi utile, aliud verò consentire in illam utilitatem, tanquam emptam & mercede solvendam. Illud quidem prius intercedit, sed non sufficit ad iustitiæ obligationem: potest enim acceptare, ut liberale beneficium, quod fors non acceptaret, si sciret pro illo esse reddendum pretium. Ad eum modum, quo in curiis Principum aliquis alium honoris causa sequitur, quod si ex pacto faceret, mereretur retributionem; quando tamen id facit voluntate sua aliquis, etiam si alius videat, imò gaudere se ostendat, non propterea ex iustitia obligatur. Multaque sunt utilia, quæ si pretio sint emenda, prudentes homines ea excusant; requiritur ergo pactum per se loquendo: quia si in circumstantiis personarum & operis moraliter constaret ibi intervenire pactum tacitum, jam tunc oriretur obligatio iustitiæ, quia in moralibus tantum operari solet consensus tacitus, sicut expressus, quando cadunt in idem si sit consensus, ut dictum, non in utilitatem, sed in pactum.

Addit Suar. Etiam, posito, quod inter homines sine promissione ex solo videre & acceptare oriretur obligatio iustitialis, nondum oriretur in Deo, independenter ab ejus promissione; quia tacitus consensus tunc inducit obligationem, quando is, qui laborat, nullo titulo esset debitor talis rei, vel operis, & ita si is qui laborat, sit servus, nunquid labor ejus poterit obligare ex iustitia, propter solam scientiam, & consensum sine ullo pacto? Creatura autem multis titulis est obnoxia est Deo. Denique secluso omni pacto, poterit adhuc intercedere ratio meriti & præ-

R. P.
H. M. L. O. D.
ia. 10. w. s. k.
Tom. 3. et 4.
D. VI
6

mii, cuius retributio, ex parte Dei, pertinebit ad aliquam iustitiam latius sumptam.

CONTRA. Tum quia. Expresse Vasq. dicit, tunc videre, & consentire, inducit sine pacto obligationem iustitiæ, quando Dominus more humano, suspicari non potest illud obsequium gratis exhiberi. Tum quia. Universaliter non ex vi promissionis, sed ex vi accepti non gratuite, oritur obligatio merentis: si quis enim pro re alicujus valente 10. promitteret, si promissio non stare, & contra fidelitatem, & contra iustitiam peccaret. Cæterum si solveret, residuum autem 5. non solveret, non peccaret quidem contra promissionem, peccaret tamen contra iustitiam. Ergo obligatio iustitiæ oritur non ex pacto, sed ex re accepta. Tum quia; additum illud Suar. non convincit: multa enim sunt opera nostra non debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis, qualia sunt opera consilii. Ergo, saltem hæc inducerent in Deum obligationem iustitiam ex vi accepti, independentem à pacto, & illa ipsa obligatio, quæ Deo alio titulo debentur, non tollit in illis dignitatem ipsorum ad vitam æternam. Ergo, etiam poterunt obligare Deum ex iustitia: si enim aliquid obfaret, hoc ipso deberent esse talis naturæ, ut etiam tollatur in illis dignitas: nam quoties aliquis accipit ab alio rem sibi debitam, aliquo titulo, nempe misericordiæ, idcirco non debet pro illaolvere: quia hoc ipso, quia est illi debita, non manet apud ipsum digna alio pretio, quamvis aliàs digna esset, nisi deberetur.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur idem Examen.

QUARTA RATIO. Ejusdem Vasq. in 1. p. d. 85. n. 28. Creatura Deo comparatur sicut parvulus Patri, servus Domino, inter hos autem iustitia esse non potest. Antecedens probat multis, ex auctoritate Aristotelis 5. Eth. c. 6. & S. Th. 2. 2. q. 57. a. 4.

RESPONDET. Suar. opera nostra, quadam ratione, esse ita nostra, ut non sint Dei, quatenus scil. libera sunt.

CONTRA. Ex eodem Vasq. ibidem. Tum quia. Valor operum nostrorum est ex gratia, quæ à Deo provenit, libertasque est solum fundamentum meriti, nec facimus Deum novo aliquo titulo Dominum nostrarum actionum; & sic, quia filius non potest æqualem honorem deferre patri, constituitur ad hoc virtus à iustitia distincta; ita etiam quia creatura non potest Deo æqualem honorem reddere, non ex iustitia illum reddet. Tum quia, ut urget in 1. 2. d. 102. n. 25. Filius non emancipatus, non potest esse iustus Patri, Deus autem non potest emancipare creaturam. Tum quia. Quando filius non emancipatus excolit agrum Patris, non est di-

gnus pretio, eo quod id v. g. debitum sit, si autem pactum intercessisset, fieret dignum pretio. Jam autem quando nos præstamus opera in obsequium Dei, ante pactum ei offerimus rem dignam vitæ æternæ; præcipue in sententia, quæ rationem meriti non formalisat per acceptionem. Ergo, ex illis operibus induci potest obligatio iustitiæ, ratione dati independentem à pacto, si aliàs illa inter creaturam & Deum dari potest.

5. RATIO. Ejusdem Vasq. quam sic sibi proponit Suar. Opusc. cit. n. 42. Quoties offertur creditori res æqualis debita, debitor satisfacit, & creditor tenetur acceptare, & si hoc facere nolit debitor; evadit liber, consequenter quando creditor acceptat satisfactionem, quæ per se non necessario expellit debitum, nec cogit ad acceptandum, talis satisfactio non est æqualis. Unde inferuntur duo. Christus non satisfecit Deo ex propria iustitia: quia satisfactio Christi formaliter per se ipsum non reddit nos immunes à culpa & reatu pœnæ; aliàs non esset nobis necessaria jam applicatio meritorum Christi, nec potuit Christus, tecluta promissione, obligare Patrem. Inferunt aliud, utrumque hominem iustum, tecluta omni promissione, satisfacere Deo ex iustitia, per opera pœnalia: Quod Argumentum tuius proponit idem Vasq. cit. 1. p. a. n. 38.

RESPONDET 1. Suar. quoad satisfactionem pro pœnâ, & supponit certum esse de fide, mortali peccato remisso quoad culpam, non remitti semper reatum pœnæ temporalis, quod supplicium, licet ex natura rei debeatur peccato; tamen quod in particulari illud supplicium tale sit, pertinet ad ordinationem Dei, tantitas item remanentis reatus pœnæ; potuisset enim Deus majorem contritionem ad plenam remissionem exigere, consequenter erat necessaria ordinatio divina, consentanea quidem ipsis rebus, non tamen existens in ipsis, sine accessu ordinationis divinæ; quo posito. Sic urget Suar. Vel potuit Deus illam pœnam ita taxare ac definire, ut omnino illa luenda esset, nec computari pro altera pœna, quantumvis magna; vel non potuit? si non potuit. Contra erit. Quia ostendi non potest, quod nulla pœna hujus vitæ sit ejusdem rationis, vel æqualis physice cum pœna purgatorii. Ergo, cum pœna hujus vitæ sit iusta, utpote æqualis pœnæ purgatorii, potuit Deus illam solam definire velle, sicut in iudicis etiam humani arbitrio posita est, electio iustæ pœnæ hujus vel illius; spectareque hæc videtur ad universalem providentiam divinam, consequenter in præsentia talia opera non habent vim ex natura rei, sed supposita promissione, solumque potest esse diversitas ex ordinatione divina, nimirum quia Deus nunc statuit, ut pœna purgatorii non esset sola, seu absolute definita, sed sub conditione, nisi hoc

si homo in gratia existens, talem poenam, loco illius, in hac vita susciperet. Nec posset justus sua satisfactoria opera alteri offerre, si ex natura rei sunt satisfactiva, quia nemo potest impedire, quin opera sua in ipso habeant formalem effectum intrinsecum & connaturalem, supposito quod fiant; hinc si operum illorum effectus adeo intrinsecus est, reddere immunem à poena, non poterunt talia opera in satisfactionem pro aliis offerri: quia non possunt ad utrumque simul de condigno valere, & si pendent illa opera ab intentione, pro quonam offerantur, hoc ipso intelligitur totum hunc effectum non esse naturalem, sed moralem, & si potest homo illam satisfactionem ad alium ordinare, multo magis Deus potuisset illa opera ordinare ad cultum sui, alio titulo debitum. Neque valet, si dicas, necessariam quidem esse legem divinam taxantem, sed illà supposità, nullam aliam jam requiri acceptationem: hoc enim ipsum est, quod intenditur, nempe condignitatem inter alia ad tollendum reatum poenae, inclusam in operibus satisfactoriis ex pacto, & lege Dei haberi, & si pactum non praecessisset, potuisset Deus etiam ut iudex, punire talem hominem in purgatorio; & si stante ordinatione divina, haberetur nihilominus condignitas meritorum ad vitam aeternam; cur non etiam ex eadem ordinatione stabit condignitas satisfactionis? solumque erit in hoc differentia, quod in satisfactione, ex parte Dei, nulla sit requisita nova actio sed sola carentia, seu non punitio in igne, in retributione autem est nova actio Dei collativa praemii.

CONTRA ex Vasq. est. In sententia Suar. posita etiam gratia justificationis est necessarius favor Dei, ut à peccati macula purgemur, ergo etiam per illum necessarium erit pactum ad renovationem nostri interiorum, quae per satisfactionem fit. Quod ipsum per hoc aliud principium probat, quia nemo est dignus poena, aut tanta poena sensus ex voluntate Principis, sed ex aliquo facto suo: nam si factum hominis ex se satis non est ad constituendum ipsum dignum, comminatio poenae, non faciet dignum: alioqui, si iudex pro minimo delicto, poenam comminaretur, ille, qui tale peccatum committeret, dignus esset tota illa poenà, quod est absurdum. Tum quia. Sequeretur ex vi allatorum à Suar. principiorum, quod peccator non pateretur dignè poenam illam à Deo statutam, sed pro sola illius voluntate, quod nemo ausit asserere. Tum quia; aut opus ita exhibitum ex natura sua, & ante pactum relinquit hominem dignum, qui puniatur, licet Deus ratione pacti, illum non puniat: aut non relinquit: si relinquit, sequitur non satisfacere dignè pro poena hominem, sed solum intuitu nostri operis non nisi tanquam conditionis, requisitae à Deo, poenam nobis condonari; siquidem opus ipsum ex se di-

gnum non est, remissione poenae, neque voluntate Dei dignum effici potest; si autem non relinquit hominem dignum, qui puniatur, Ergo, opus satisfactorium à nobis exhibitum, ex se, & ante pactum dignum est remissione poenae.

RESPONDET 2. Suar. ad ea, quae adferuntur de satisfactione Christi. Et

DOCET 1. Suar. Fieri posse ut unus reddat alteri rem æqualem, secundum moralem aestimationem, & nihilominus creditor non teneatur ex iustitia acceptare; & ita potest aliquis exigere equum ablatum, & non acceptare pecuniam pro illo; posset item exigere restitutionem honoris, quamvis fingatur illum esse pecunià æquabilem. Unde intelligitur iustitiam interdum non quamcunque æqualitatem exigere, sed quodammodo identitatem. Ita posita pro peccatis nostris æquali satisfactione à Christo, posset adhuc illa satisfactio indigere acceptatione.

DOCET 2. Quamvis actio, per quam redditur æquale per se, interdum non sufficiat ad constituendam æquitatem iustitiæ, intercedente novo pacto, constituetur æquitas, idque non propter liberalem remissionem, sed propter novum contractum voluntariè factum; & ita potest aliquis cedere jure ad equum ablatum, factaque conventionem de pretio, fiet æqualitas. Quod ipsum in hoc principium resolvitur. Quoties una res pro alia æquali, secundum moralem aestimationem compensatur, servatur æquitas, etiam si voluntas commutandi, sine ulla obligatione, fiat. Et licet commutationi consentiendo, aliquam gratiam facere videatur, illa tamen non diminuit æquitatem iustitiæ, consequenter, nec acceptatio meritorum Christi, facta à Deo, diminuet in illis meritis rationem satisfactionis iustitialis.

DOCET 3. Sicut in allatis exemplis est necessarium pactum, ita longè magis, quando non praecessit debitum, sed de novo constituendum est aliquis debitor iustitiæ, per dationem alicujus rei ab alio factam: non interveniente enim pacto, potest unusquisque jus in rem suam retinere, & illud non remittere, etiam pro re alia æquali, hinc etiam ad meritum de condigno, ut in eo intercedat vera iustitia, debet supponi pactum, siquidem, quando homo meretur, non solvit debitum, sed potius constituit alium debitorem.

DOCET 4. Exinde intelligi, quomodo in satisfactione iustorum, multò magis Christi, intercedere possit vera ratio iustitiæ, quamvis supponatur pactum: licet enim poenalitatem assumptam æquivalent moraliter satisfactioni purgatorii, Deus tamen, non supposito pacto, non obligatur ad hanc commutationem faciendam; supposito tamen pacto, justus verè solvit suum debitum. Exemplificat hoc Suar. Qui habet captivum jure belli, quem ex iusti-

tia non tenetur libertate donare, etiam pretio oblato, si tamen accedat pactum, jam erit obligatio iustitiæ. Neque valet, si dicas, cum quis habet aliquem captivum, ipse Dominus non est læsus ab aliquo, neque illi aliquis debitor est, & consequenter, qui offert pretium pro captivo, non satisfacit pro aliquo debito, vel jure, non inquam valet: nam captivus jure belli servitutem sustinet tanquam pœnam, ratione injuriæ per rebellionem commissæ. Ergo, & supponitur, Dominus læsus, & captivus semper manet debitor.

DOCET 5. Possè esse satisfactionem æqualem in morali valore & æstimatione, non tamen in proportionem ad solvendum debitum, seu pœnam, intervenienteque non nisi pacto, tum primum erit illa satisfactio ex iustitia æqualis, quod etiam contingit in satisfactione Christi.

CONTRA. Ex Vasq. est. Tum quia. Imprimis, tota hæc responsio, non attingit principalem difficultatem tactam ab ipso Vasq. i. p. q. 85. c. 6. Nempe iustam satisfactionem postulare obligationem pro utraq; parte: ex parte debitoris, ut eam exhibeat; ex parte creditoris, ut eam acceptet: si enim iusta est, non potest inæqualitatem ad æqualitatem, & injustitiam ad iustitiam non reducere, quæ obligatio, non debet oriri ex pacto: quia pactum non facit iustam satisfactionem. Tum quia. Immerito supponit Suar. æqualem satisfactionem; secundum æstimationem non sufficere ad constituendam æqualitatem iustitiam: nam si est æqualis satisfactio secundum æstimationem veram, re ipsa æqualis est; ac proinde omnis obligatio satisfaciendi extinguitur, sive illam alter acceptet, sive non. Tum quia. Illud exemplum de Domino equi, qui non contentus pecunia equum ipsum exigit in præsentem non convincit. Ponoq; imprimis compensationem æqualem ex iustitia debitam duplicem esse, alteram debitam ex delicto; alteram debitam ex commutatione, contractu, contingitq; ut hæc posterior, non sit æqualis debito ex delicto; & ita furto equi non est æqualis pecunia pro equo, sed non nisi equus, quando reddi potest: patitur enim injuriam quod rem suam non habeat, cum illam habere possit & velit: accedenteq; consensu creditoris, non satisfit obligationi iustitiæ provenienti ex delicto: nam consensus creditoris non facit satisfactionem æqualem, quæ non fuit æqualis, sed alia ratione cesset obligatio, succedente scilicet alia obligatione ex contractu, cui per illam solutionem rectè satisfieri potest, cessatq; injustitia furti, cum non detineatur equus invito Domino, & incipit iusta commutatio equi pro pecunia; præcipue autem: quia id, quod redditur in compensationem rei ablatae dum res perseverat & manet sub dominio ejus à quo ablata fuit, non habet rationem satisfactionis, sed commutationis: cum ta-

men videatur confundi æqua satisfactio, cum contractu emptionis. Idem sentiendum de satisfactione faciendâ pro honore vel stupro: quamdiu enim læsus invitus est, & vult sibi honorem, nulla alia satisfactio delicto æqualis censeri debet. Consensu autem inhonorati habitato de compensatione per percuniam, inquit jam novus commutationis contractus. Tum quia; id quod adfertur de redemptione captivi locum non habet. Neque enim pecunia pro captivo oblata habet rationem satisfactionis pro injuria aliqua, sed pretii pro commutatione emptioneque illius. Quamvis autem satisfactio non requiratur consensus partis læsæ: quia necessariò debet acceptari, si iusta sit; tamen contractus utriusq; partis consensum postulat, neque illud pretium habet rationem satisfactionis pro injuria bello illata: Nam jam est vindicta sumpta quosdam occidendo alios in servitutem redigendo, postquam autem suam ille injuriam ultus est, nulla alia debetur nova satisfactio ab illa persona. Tum quia. Ea quæ attulit Suar. de comparatione meritorum nostrorum & satisfactionis Christi, non convincunt. Si enim merita nostra mererentur vitam æternam iustitiam, mererentur per modum commutationis, non satisfactionis, ad commutationem autem non opus est pacto, sed sufficit scientia & consensus in opus; obligareturq; Deus ad dandam gloriam independentem à pacto, si merita essent merita, iusti commutati mutativi. Christi etiam satisfactio pro delictis nostris, si ex se esset iustitialis ante pactum, omnem injustitiam peccati tolleretur. Cumq; hæc satisfactio Christi sit pro delicto, & cum omnis satisfactio pro delicto aut æqualis non est, aut si sit æqualis ante consensum creditoris, prorsus absolvit debitum, fit, ut etiam satisfactio Christi sine ullo pacto foret extinctiva debiti, si iustitialis foret.

Punctum Difficultatis 4.

Quid tandem sentiendum de his Argumentis?

PROPOSUIMUS Argumenta Vasq. solutionesque quas adhibuit Suar. Replicas item Vasq. ad solutiones Suarii, ut ita sub unum intuitum Magistorum horum concertatio caderet. Sed hic perstringendum quid sentiendum sit de robore horum Argumentorum.

Quod ad primum attinet. Duplex ei solutio adhiberi posset. Imprimis concedendo utilitatem extrinsecam Dei, quam Deus percipit ex nostris operibus, licet non percipiat utilitatem intrinsecam; nomine autem utilitatis extrinsecæ venit, quia scilicet, licet Deus æquè sit, quoad sua interna felix, non posita laude & obsequio creaturæ, nihilominus amat illas actiones utpote sui contentivas & ejus energiæ, ut si felicitas Dei penderet ab extrinseco illius cultu & re-

& reverentia, abunde illam felicitatem villosum actuum haberet. Unde etiam si commutativa foret in ratione dati, & accepti lucris, posset adhuc salvari tota ratio commutativæ in lucro illo, & utilitate extrinseca: Certè enim etiam inter homines magnæ Auctoritatis, & omni exceptione majores, evenire hoc potest, ut aliqua habeant bona cum sua excellentia intimè conjuncta, & quibus si carerent, haberent diminutionem suæ excellentiæ. Et alia sunt bona, quæ addunt quidem aliquid, sed etiam si non habentur, æquè manent in se quoad æstimationem moralem, habentes complementum suæ fortunæ, & tamen de utrisque bonis intercedere potest justitia commutativa. Ergo, ratione illius utilis extrinseci, poterit etiam intercedere commutativa inter creaturam & Deum.

Deinde ad idem Argumentum dici potest. Concedendo, si inhæreatur verbis Aristotelis (quæ tamen bene accipi possunt, quod procedant de lucro & utili, tanquam manifestioribus commutativæ speciebus) non reperiri inter Deum & creaturam justitiam Aristotelicam, accipiendo tamen justitiam, secundum quod dicit æqualitatem ratione dati & accepti præcisè, asseri potest, quòd detur justitia inter creaturam & Deum, præcipuè cum etiam in aliis locis discurrens Aristoteles, de commutativa non meminerit lucris, ut videre est toto capite quarto, ubi licet, prope medium, lucris meminerit, sed nomine lucris non accipit utile, sed accipit plus, inter quod, & minus seu damnum, semper medium querit justitia, & qui dixerat jus emendativum lucris & damni medium esse, inferius dicit, *æquum autem medium est, pluris & paucioris.*

Quoad secundum Argumentum. Idem etiam dici potest, hoc addendo quod v.g. blasphemiam secundum formalitatem suam, vulgatam, & secundum id, quod in illa principale est; sit contra Religionem; in quantum tamen spoliatur Deum utilitate extrinseca honoris, ad quem tamen jus habet Deus, bene poterit esse contra justitiam specialem, si aliunde illa non dicatur repugnare inter Deum & creaturam.

Quoad tertium Argumentum. Quod etiam ferme coincidit cum Argumento quinto, quoad principale illud de requisitione consensus, dici potest, conformiter ad mentem Suar. eliciendo eam ex doctrina ipsiusmet Vasq. Consentit Vasq. quod in commutativa necessario requiratur voluntas contrahentium, ut videre est, existis, quæ adlata ex Vasq. contra refutationem Argumenti quinti Suar. etiam concedit intervenire pactum tacitum, cur hæc non æquivalent sibi? quod enim adfert Vasq. pactum tacitum non esse materiam juramenti, quod tamen convenit promissioni, id non convincit, cur non enim ex subsequenti possit ali-

quis manifestare pactum suum internum, jura- reque pro objecto juramenti, non quidem manifestationem sed pactum tacitum præhabitu habendo? Et certè quod frangendo pactum tacitum nemo peccet contra fidelitatem, non oritur ex distinctione illius à voluntate contrahendi, sed quia non est clarè signo externo manifestatum; sicut, nec voluntas contrahendi est juramenti objectum in his principiis, nisi manifestetur; defectum illum, ne sit juramenti objectum, non in diversitatem obligationis, sed in defectum manifestationis referendo. Unde, etiam, nego tum temporis obligationem oriri ex re accepta, sed orietur ex tacito pacto, voluntateq; contrahendi. Quod autem non solvens nisi promissum quinque cum debeat ex justitia solvere aliud quinque, peccet contra justitiam, oritur hoc ex voluntate contrahendi per Vasq. & apud Suar. ex pacto tacito, adeoque non præcisè ratione accepti: quamvis autem aliqua opera non sint debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis; independenter tamen à voluntate contrahendi non inducent obligationem, adeoque sine promissione. Ea autem quæ adfert Vasq. de merito condonationeque requisita, alibi supponuntur examinata.

Quoad quartum Argumentum. Dari dicit Suar. emancipationem, ut ita dicam, respectu Dei, ex voluntate ipsiusmet Dei, faciente id voluntate Dei, & pacto, quod facit ætas in creatis. Et quamvis valor operum nostrorum sit ex gratia: quia tamen Deus, hac ipsa gratia contrahit voluntariè cum creatura; bene illa justitiam poterit aliquid Deo offerre: sicut est quidem valor monetæ ex voluntate Principis, hoc tamen non obstantè, poterit illà monetâ, esse subditus justus Principi. Et quamvis creatura absolute æqualem honorem Deo tribuere non possit, æqualitatem mensurando dignitate, sufficit quod possit offerre æqualem hinc & nunc, æqualitate per circumstantias, & voluntatem promissionemq; Dei, tantam vel tantam, præexigentis mensuram. Ea, quæ adfert de merito, alibi examinantur.

Ad quintum Argumentum dici posset, quòd non ex eo ad satisfactionem Christi fuerit requisita acceptatio, quasi ex justitia, non potuerit satisfacere, sed quia satisfactio hæc debuit esse personalis, adeoque ab ipsis peccantibus exhibenda. Negatur item, quod non sit necessaria in pœnibus acceptatio: quod inibi supponit Vasq. quia ipsi peccato merenti pœnam, annexitur ratio offensæ indelebilis, (seclusa satisfactione à persona divina) nisi voluntaria dimissione, quæ etiam acceptat satisfactionem pro reatu pœnæ, quæ alias posset esse justitialis, nisi impediret ratio illa offensæ.

*H 3

Pun.

R. P.
H. M. L. O. D.
I. A. N. O. W. S. K. I.
T. O. M. 3. e. 1. 4.
D. V. I.
G.

Punctum Difficultatis 5.

Rationes aliorum.

PRIMA RATIO. Ex Zuniga. Scienti & volenti nulla fit injuria, ut vult Jus & Arist. l. 5. Eth. c. 9. At Deus non est invitatus in actu peccati: est enim potens impedire illud, & non impedit, ultroque & sponte confert ad peccatum concursus, quamvis illud inefficaciter detestetur.

RESPONDET 1. Hurt. ut ratio inviti, quæ Deo competit habeat rationem injuriæ, sufficit quod concursus præstitus ad actum peccati, sit voluntarius, cum voluntario admixto, ratione nolitionis inefficacis ipsius. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia; Hoc ipsum, quod assumit, probandum fuit: Cur scilicet illa nolitio, etiam illi voluntario, conjuncta, fundet injuriam. Tum quia. In illo negotio duo veniunt consideranda, unum, non denegandi concursus; & aliud, ad quidnam tendat usus illius concursus. Prior illa formalitas est efficax, & non respicit jus Dei, sed jus inde-
mnis libertatis servandæ, nec per illam ullo modo violatur jus Dei, cum sit ipsemet actus divinus; nullius autem respectu sui injuria est; alia autem illa est considerabilitas; an usus concursus divini, non possit ferri in injuriam Dei, & quomodo feretur in injuriam, si habeatur plenum voluntarium ad concurrendum ad suam, ut intenditur, injuriam, quæ certè hoc ipso videtur non esse jam injuria. Tum quia; Immeritò assumitur, quod Deus habeat nolitionem tantum inefficacem peccati: quia potest dici habere nolitionem efficacem, quantum ex illo. *Hæc dicta pro veritate solius doctrinæ.*

RESPONDET 2. Ripalda. Deum etiam tunc esse invitum, voluntate signi, sufficienti ad injuriam, vultque in actu exercito obligationem, ne fiat peccatum. *Hæc etiam Responsio*

NON SATISFACIT. Quia hoc ipsum probari debuisset, quomodo voluntas illa signi, sufficiat ad injuriam, in concursu alius voluntatis, quæ est de concursu ad illum actum, qui dicitur esse injuria? quomodoque vult in actu exercito obligationem eamque justitiam, ne fiat peccatum? cum voluntariè concursus exhibeat, & non impediatur, cum possit.

RESPONDETUR 3. De hoc, quod scienti & volenti non fit injuria, redibit infra sermo, nunc in Minori negatur, Deo volente fieri peccatum, quod solum, est injuria Dei: Neque enim Deus vult impium & impietatem ejus. Nego item, Deum, quantum est ex illo, non esse invitum in actu peccati, quod sufficit ad rationem injuriæ. Sic latro facit injuriam, quamvis illi pro vita offeratur pecunia: quia, quantum est ex offerente, nolle illam dari.

2. RATIO. Ejusdem est. Si posset ab homine Deo, fieri injuria peccato, teneremur extemplo ad satisfaciendum, adeoque poenitendum, quod tamen negant Auctores.

RESPONDET 1. Suar. d. 15. de Poenit. S. 5. Legem esse justitiæ, quæ prius obligavit, ad non inferendam Deo injuriam, post illam verò factam, obligat ad satisfaciendum pro illa. Hæc ergo lex, ut affirmativa est, ex se non obligat statim, ut verò est negativa, tunc primum obligat post factam injuriam. Obijciendoque sibi, cur obligetur homo extemplo ad restituendum ablatum, si possit? rejeclisquæ Soti & Medinae responsionibus, tandem subiungit num. 10. disparitatem esse: quod aliter lædatur homo per furtum, aliter Deus per peccatum: homo enim ita læditur, ut detrimentum aut damnum patiatur in propriis bonis, sibi utilibus, quibus carere cogitur quamdiu res ablata ei non restituitur; & ideo justitia non tantum obligat ad non accipiendam rem alienam, sed etiam ad non detinendam apud se: quia illa carentia rei propriæ, est quasi continuum nocumentum proximi, quod moraliter gravius est, quando est, privatio diuturnior. At verò, licet nostris peccatis offendatur Deus, non tamen ita læditur, ut privetur re aliqua sibi utili, sed solum privatur honore sibi debito, ideoque post transactam actualem injuriam, nullum ei nocumentum accrescit ex eo, nec proprie homo apud se detinet aliquod bonum utile, neque illum impedit, ab usu alicujus rei suæ. Addit infra num. 12. sub finem, quod ex accidenti possit aliquis obligari ad hic & nunc restituendum Deo, ut si cresceret semper major infamia Dei ex aliqua doctrina falsa, promulgata de Deo. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Non est ratio, cur etiam lex negativa de poenitendo sic formari non possit: Non tardes restituere Deo; sicut respectu creaturæ, datur negativum præceptum restituendi. Tum quia; immeritò recurrit ad hoc Suar. ideo non fieri Deo injuriam per se, dilatione poenitentiae: quia non auferatur per illam aliquid Deo utile: idque duplici ex fonte. Imprimis, quia ipse Suar. urgenti Vasq. ex eo, Deo non fieri unquam injuriam: quia nihil illi auferatur utilis, negavit hoc principium. Ergo & illi negari debet, non obligari creaturam ad statim poenitendum, si peccet, & quod si non poeniteat statim non fiat injuria Dei stricta, quamvis peccato non auferatur Deo quicquam utile. Rursus, quamvis in actuali peccato nihil auferatur Deo utilis; nihilominus non sequetur in illo actuali peccato non inferri injuriam Deo. Ergo etiam, quamvis in dilatione poenitentiae nihil Deo auferatur utilis, non sequetur, quod illa dilatio non fiat Deo injuria. Tum quia; est injuria homini quando non posita restitutione cogitur carere bonis sibi utilibus. Ergo, etiam est injuria

Deo

Deo dilatio poenitentiae, quando per illam cogitur carere Deo honore, qui est illius bonum extrinsecum.

RESPONDET 2. Lugo d. 3. de Incarn. n. 66. Non teneri hominem extemplo ad restitutionem Deo: quia non potest in individuo restituere illud, quod injustè abstulit, in æquivalentem, non tenetur de justitia, quia hoc potest Deus, quoties voluerit, sine ulla incommodo recuperare, quod idem, moraliter loquendo, est, ac illud in bonis habere. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Ex hoc principio, quod aliquis non possit illud in individuo restituere, quod abstulit, non sequitur in humanis aliquem, si æquivalens possit reddere, non teneri ad restitutionem, & si sufficit in commutativa, imò & requiritur, commutabilem differentia, cur ergo excusabitur peccator, ex eo, quod non possit idem in individuo reddere. Tum quia. Quamvis possit Deus facere, cum voluerit, ne ponatur sua actualis injuria, tamen, hoc non obstante, saltem in casibus, quos admittit Lugo, non sequitur, quod illud moraliter in bonis habeat Deus, per quod actu injuriatur. Ergo etiam ex eo, quia hoc potest Deus facere, quoties voluerit, ut illud recuperet, non sequitur, quod non teneatur ad restitutionem extemplo creatura. Tum quia, obligatio ad restitutionem taxanda est, non tantum re accepta, sed etiam voluntate rationabili ipsiusmet injuriati, hoc vel illud deposcentis ex suppositione injuriæ, & ex suppositione, quod idem in individuo restitui non possit; potest autem rationabiliter Deus exigere v. g. actum contritionis, vel Confessionis Sacramentalis; posito autem hic & nunc restituibili, quærere restat: quare non obligetur extemplo creatura ad restituendum? cum posito, hic & nunc restituibili, teneatur in humanis injurians extemplo restituere, per se loquendo.

RESPONDERI potest 3. Restitutio, quæ deberetur Deo, esset vel ratione rei acceptæ pretio æstimabilis, & indubiè, supposito quod per oppositos jus justitiale Dei extendatur in tali v. g. extemplet ablata; par esset ratio Dei & creaturæ, & utrobique ad esset obligatio extemplo restituendi. Si autem esset debitum restitutionis, ratione actus interni mali, injuriantis Deum, tunc illa restitutio, vel deberet stare in actu retractationis, & hic non obligat extemplo; quia non est major obligatio creaturæ ad restituendum Deo, quam creaturæ ad restituendum creaturæ, imò hæc posterior, est major, quia certior, quia penitius damnificativa, & afflictiva, & tamen nemo obligatur ad hic & nunc retractandam voluntatem injuriandi. Imò, per non paucos parum interest habuisse voluntatem retractandi injuriam, modo res ablata restituatur. Si autem staret restitutio in suppleendo eo, quod est per voluntatem inju-

riandi ablatum, necdum obligaretur creatura. Rationem reddit Ripalda, quia post injuriam, manet quidem in Deo jus hic & nunc exigendi compensationem, si eo ut velit; defacto tamen non est homo obligatus ad eam ponendam: quia Deus non utitur jure suo exigens illam continuo præstari, ut exigunt homines, non cedentes illi juri. Quod autem Deus non utatur illo jure suo, inde colligitur: quia nullibi exstat tale præceptum, & quia jus benignitati conforme est, non gravare hominem etiam peccantem tali onere, festinæ compensationis. Quod ipsum, ut commodius defendatur, teneri hoc potest. Quamvis Deus appetat poenitentiam peccatoris, unde etiam dicitur, *ne tardes converteri ad Dominum*: deposcitque hoc & sanctitas illius, & amor animarum; nihilominus, etiam posito, quod esset peccatum stricta Dei injuria, non deposcit hoc Deus extemplo fieri; quia cum illa ipsa satisfactio sui inchoationem & exhibitionem habeat à Deo per cogitationes, quæ sunt in nobis, sine nobis, & concursus; cum Deus ipse, non urgente præcepto, talia non inchoet, nec etiam deposcere potest non urgente præcepto: quia alias imprudenter exigeret satisfactionem: sicut etiam homo non exigit justitiam satisfactionem ab eo, cui impossibilis est satisfactio. Deinde tota obligatio restitutionis est malitia inæqualitatis in bonis; malum autem hoc minus afficit majorem fortunam, si sit malum comparatione fortunati, non considerabile. Hinc etiam in furto, hoc quod sufficit ad mortale in furto pauperi facto, v. g. unius aciculæ artificis pauperi, hanc unam habenti, non sufficit ad mortale in furto faciendo diviti: quia minus malum habet in illa inæqualitate bonorum. Quia autem bonum hoc extrinsecum, quo Deus in peccato privaretur, non est malum inæqualitatis in bonis Dei notabiliter eundem gravans: Deus enim bonorum nostrorum non indiget; sit, ut extemplo recompensationem non exigar, sed tunc, cum illi placuerit, ut illo suo jure, non abolito, urgente scilicet præcepto: quamvis enim ratio offensæ in conspectu Dei sit malum considerabile, utpote infinitum; ratio tamen injuriæ, injustitiamque strictæ, non est unde desumat infinitatem: hinc, non est malum talis inæqualitatis, quod urgeat Deum adhuc & nunc, & extemplo deposcendam satisfactionem.

3. RATIO ex Lorca. Nulla est virtus, quæ reddat Deo aliquid illi justitiam debitum, quæ enim? Ergo, non datur justitia erga Deum.

RESPONDETUR. Videri quod præpostere urgeatur ex eo, quod non detur virtus, non dari objectum. Facile etiam negabunt oppositi non dari virtutem, quæ velit indemne servare jus divinum. Et aliqui cum Ripalda, ponent specialem ad hoc virtutem. Alii revocabunt

R. P.
H. MIŁOD
IA. NOWSKI
Tom 3. c. 4.
D. VI
6

illam ad poenitentiam, quam etiam dicere possent esse iustitiam rigorosè, casu quo possit esse creatura rigorosè Deo iustitialis.

DIFFICULTAS II.

Probat Intentum.

PROBATUR I. Conclusio. Restaurando Argumentum commune, cuius meminit Ripalda & Lugo, illudque ex Zuniga proponit Ripalda. Iustitia servat illasum jus domini, quod à nobis lædi potest: nam si lædi non potest, dabitur affectus similis iustitiæ, non tamen verus iustitiæ actus, sicut in Angelo non est verus castitatis actus, quia non sunt in illo motus concupiscentiæ, quos castitas compefcit. An jus Dei non potest à nobis lædi: lædi enim non potest jus, quod impediri non potest usu rei pro arbitrio suo. Jus autem Dei in nostra opera impediri non potest, ne illis pro arbitrio utatur, siquidem nostræ voluntates magis sunt in potestate Dei, quam in nostra: potest enim ab illis, quem voluerit actum elicere.

RESPONDET I. Lugo. Jus Dei posse aliquando à nobis lædi, scilicet exigente Deo ex dominio proprietatis, ut v. g. cum tali auxilio, actum amoris eliciamus, & nobis dissentientibus huic præcepto: tunc enim verè impedimus Deum ab illo actu, cum illo auxilio obtinendo.

CONTRA. Quia hoc ipsum negatur, habere scilicet. Deum jus proprietatis iustitialis, seu stando in medio termino allato, jus proprietatis, quod possit lædi à creatura: læditur quidem tunc ejus excellentia, vis mandativa, sed nego lædi dominium proprietatis.

RESPONDET 2. Rip. Ut lædatur jus domini, non requiritur impediri potestatem physicam obtinendi rem, sed usum potestatis moralis in actu secundo; impeditur autem hic usus, sicut impeditur usus jurisdictionis: eodem enim modo potest contraveniri arbitrio Domini obligantis, quo contravenitur arbitrio, ex obedientia prohibentis. Quod autem impedio ipsius potestatis moralis, sit injuria, illustrat: quia fœmina contrahit malitiam adulterii, quamvis maritus occultatus, crimen prospiciat, & ad experiendam fidem mulieris, vel eam castigandam non se prodat: impediturus crimen, si se proderet.

CONTRA. Tum quia. Non ostenditur, quod impediatur usus potestatis moralis, circa jus, quod lædi non possit, in quo tamen se fundat medius terminus argumenti. Tum quia. Argumentum illud à pari non convincit: Certè enim tunc non impeditur ab usu potestatis moralis maritus, nec ex eo est injuria, quasi impediatur ab usu potestatis moralis, sed quia violatur jus, quod lædi potest. Tum quia, quod

adfertur de dominio jurisdictionis, verum est: quia supponitur jus illud lædi posse, assumit autem medius terminus argumenti, jus, quod lædi non possit. Imò idem medius terminus est pro nobis: quia jus jurisdictionis divinæ nunquam lædi potest, si illo Deus uti velit. Ergo, nec jus proprietatis lædi poterit, si eo Deus uti velit, si autem nolit uti, transeat, quod lædi possit, sed materialiter: quia evadit jam jus, quo Deus uti nolit hic & nunc, adeoque sine ratione formalis injuriæ. Et hæc pro medio termino communitè adhiberi solito.

PROBATUR 2. Deus jure suo, ut dictum supra, spoliare se non potest per propriam voluntatem. Ergo, nec per alienam spoliari poterit.

RESPONDETUR I. Ex eo, quod aliquis alium jure spoliare non possit: non sequitur, quod illum injuriare non possit, quia fur non spoliatur Dominum jure ad rem, & tamen illum verè injuriat.

CONTRA. Injuria semper est læsio seu destructio juris, licet quia jus multiplex est, multiplex etiam sit ejus læsio. Unde fur licet non lædat jus ad rem legitimi possessoris, verè tamen lædit & aufert jus in re. Quo posito, redibit Argumentum factum.

RESPONDETUR 2. Ex eo, quod Deus non possit se spoliare suo jure; non sequitur, quod à creatura illo spoliari non possit: quia etiam maritus jure se ad uxorem spoliare non potest, & tamen ab adultero hoc jure spoliatur.

CONTRA. Quia negatur jure suo particulari non posse se spoliare maritum, licet adhuc tunc committatur adulterium. Sed quidquid sit de hoc, hoc ipso spoliatus, ut dicit Respondens, jure suo maritus caret illo jure, nullo autem jure, ex dictis supra, suo, carere potest Deus.

RESPONDETUR 3. Disparitatem esse: quia causa mali debet esse defectiva, adeoque creatura; & cum spoliare Deum jure suo sit malum, non poterit rejici in Deum, poterit in creaturâ.

CONTRA. Reditur ad Argumentum. Quamvis Deo ratio injuriæ sui ipsius tribui non possit, tamen nec creaturæ tribui potest, si Deus manet in jure suo expeditus, illudque amittere non possit. Sed Deus, ut probatum supra, debet semper ex vi suæ essentiae manere in dominio suo, & jure. Ergo non manet injuriatus.

PROBATUR 3. Tum quia. Si nihil repugnet, debemus Deo tribuere jus quam perfectissimum in res, in quas habet jus; perfectius autem est jus, quod est inviolabile, & hanc propositionem ostendit inductio: nam jus plebej, quia à pluribus etiam sine injuria adimi potest, minus est jure nobili, & jus nobile minus est jure regali: quia juri regali, titulo alti domini subordinatur, jus autem regale vel Reipubl. nulli alteri subordinatur. Quod ipsum in hoc resolvi potest: quia dominium omne est potestas, hinc

hinc jus inviolabile erit perfectius: quia perfectior potestas: est enim potestas ipsiusmet potestatis, & in ipsam potestas potestatem, consequenter est dominium domini, atque adeo, duplicato titulo dominium. Deinde: quia jus inamissibile trahit secum conjunctionem alius perfectionis simpliciter simplicis: nempe inamissibilitatis: conjunctio autem duarum perfectionum, nexum dicentium, non potest nisi augere perfectionem; sicut unum & unum, non potest facere nisi duo adferente uno & uno, ens & ens: & ab altera parte allata perfectione & perfectione, non potest esse nisi plus perfectionis, supposito quod dicant inter se nexum illæ perfectiones: si enim dicant nexum, dicent rationem perfectibilis & perfectivi, habebuntque se sicut aurum & gemmæ: nam perfectiones non nexæ, non faciunt perfectius, sicut vinum, quando diluitur aqua, non est perfectius, perficitur autem jus perfectione inamissibilitatis. Tum quia. Si Deus injuriari posset, maximè injuriaretur actione peccaminosa, sed illa non injuriatur: quia si illa injuriaretur, vel ideo injuriaretur, quia creatura vellet, quantum est ex illa, lædere jus illius: quamvis illud auferre non possit, vel ideo injuriaretur, quia etiam defacto jus illud auferre posset. Non primum, quia si creatura vellet, quantum est ex illa, auferre à Deo Sapientiam, Providentiam, Aseitatem, non hoc ipso illas perfectiones auferret. Ergo, etiam, quia creatura vellet lædere jus Dei, non hoc ipso jam lædet illud. Non secundum: quia jus Dei est perfectio Dei intrinseca, licet aliquid extrinsecum respiciens. Ergo, à Deo auferri non potest: quia nec aliæ perfectiones similes Dei v.g. omnipotentia providentia &c. auferri à Deo possunt.

Ex quo ulterius, *Colliges.* Cur honor Deo debetur auferri possit? est enim merè extrinsecum bonum Dei, non in ipso met Deo honorato stans, sed in honorante, honorabilitatemq; Dei quæ est quid intrinsecum Deo, licet connotativum extrinseci, nemo à Deo auferre potest. Cum autem jus Dei sit potestas intrinseca, inauferibilis erit. Tum quia. Si mihi revelatione non constaret, Deum incarnari posse & mori, debere dicere illum non posse mori: quia Deum mori, est quid Majestate illius minus, nec habeo rationem demonstrativam, rem ita posse se habere: Ergo, cum revelatione non constet, Deum injuriari propriè, asserendum id non erit, quia etiam injuriari, videtur esse Majestate illius minus, fierique injuriatum, est minorari, & ignobilitari. Tum quia. Si nihil obstat, jus Dei in res creatas debet poni proportionatum suo principio immediato & radici, sicut inductio ostendit in aliis, fundatis in sua radice, urgetq; hæc ratio, quia ea, quæ in se aliquid radicat, solet radicare in bonum suum, adeoque, ad sui proportionem, cum radix ideo ponatur, ut se in perfecto statu

contineat: nihil autem perficitur, nisi sibi proportionatis, radix autem juris divini, est vel Aseitas, vel ratio essentia perfectissimæ, in ratione essentia, quæ ratio trahit secum inamissibilitatem, quam vel ipsa ratio radicis postulat. Si autem radix trahit inamissibilitatem, trahet & dominium Dei, accomodans se suæ radici.

Addo. Habet quidem Deus jus, ut exigit ne peccetur, sed non jus quod amittere potest, & si in creatis esset etiam jus inamissibile, non esset etiam per injuriam læsibile. Unde, quando aliquis redimit apud prædonem vitam, offertque divitias non invitus, si insuper haberet potestatem expeditam utendi illis sui divitiis, non dando illas si vellet, & si jus in divitiis, inamissibile haberet, non injuriaretur verè. Ergo, nec Deus injuriabitur verè. Tum quia. Si injuriaretur Deus, maximè injuriaretur affectu quo vellet creatura injuriare Deum: maxima enim est injuria, volitio expressa injuriæ. Sed etiam tunc non injuriaretur Deus, quia ex præciso affectu injuriæ Dei, non sequitur injuriari Deum. Quod universaliter in hoc resolvitur: quia si affectui desit aliquid, ne intraspeciem, quam affectat, ponatur, non erit affectus illius speciei: sic, si affectet creatura amare Deum theandricè, non amabit hoc ipso, quia deerit principium ponens actiones in specie theandricarum, nempe persona increata, idque non solum contingit in actionibus bonis, quæ debent, sicut perfectæ, esse ex integra causa; sed etiam in actionibus peccaminosis. Unde, si quis velit peccare omni peccato possibili, non peccabit omni peccato possibili: quia deerit repræsentatio explicita illarum specierum peccati, fundans rationes voliti, deest autem etiam in præsentia, cum habetur voluntas juris divini auferendi, deest, inquam, auferibilitas juris.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum Communiorum.

OBJECT 1. Lugo de Incarnatione d. 3. n. 55. Habet Deus supremum dominium, ex quo oritur in illo jus prælationis circa omnia nostra opera, quibus, si uti velimus contra Dei jus, committimus injuriam, sicut si servus exigente Domino ejus operam, nolit illam reddere.

RESPONDETUR. Jus non stare in prælatione, posito quod staret; quia non esset jus prælationis auferibile à Deo, non esset jus subiectum injuriæ: haberet enim se ita post injuriam, utpote in auferibile, sicut se habuit ante injuriam, ante autem injuriam, non erat injuria. Alia est ratio servi, quia aufert invito Domino jus in re, quod ipsum in Domino creato est auferibile, nec conjungitur in creatura potestati expeditæ utendi re, prout voluerit.

INSTAT

R. P.
H. M. LOD
la. H. O. W. S. K. I.
Tom. 3. e. 4.
D. VI
G

INSTAT 1. Idem. Deo habente perfectissimum dominium, jus illud Dei potest à nobis lædi exigente v. g. Deo, ex dominio proprietatis; ut cum tali auxilio eliciamus actum amoris, quem non eliciamus: tunc enim verè impedimus Deum ab illo actu, cum illo auxilio obtinendo, ad quem actum non solum secundum se, sed etiam per tale auxilium, habet Deus jus, ratione supremi dominii.

RESPONDETUR. Quando confertur auxilium, non nisi sufficiens v. g. ad amorem, habet Deus jus ad posse actu operationis, & hoc jus illius non violatur, nec aufertur: nulla enim negatione operationis aufertur posse actu operationis, inclusum in auxilio sufficienti, sed negotia Deum exigere, ut habeat tunc jus ad actu operationis: neque enim aliter illud jus procedit, quam dicat prudentia divina, quæ non dicat fore cum auxilio sufficienti actualem operationem. Et cum ad ipsam suppositionem negationis consensus, sit, etiam voluntas Dei requisita suo modo, fit, ut, ponendo auxilium non nisi sufficiens vilius, non habeat jus Deus ad esse actu operationis, quamvis cum hoc stet, ut non nisi culpa creaturæ accidat, cum tali auxilio negatio operationis. Directè autem dici potest, quod tunc impediamus Deum hoc sensu, quia non ponimus actum, qui esset objectum actualis Dominii divini, sed non impedimus auferendo Deo expeditam potestatem illum actum habendi, si vellet; hoc autem requiritur ad injuriam, quia hoc formalis læsionem juris, formalis læsionem potestatis. Mera autem non positio ejus, in quod se extenderet dominium Dei, non formalis injuriam: neque enim injuriatur per hoc Deus, quod aliàs ego possem facere, & non facio.

INSTAT 2. Per auxilium sufficiens, non potest Deus obtinere actus dominium, & hoc ut sit sufficiens, est ex nobis.

RESPONDETUR. Per auxilium sufficiens potest Deus obtinere dominium actus; sed non obtinet actu dominium, nec illi dicat prudentia, quod sit actu obtenturus, consequenter, non lædetur tunc, ulla potestas Dei.

Deinde ut hoc auxilium sit non nisi sufficiens selective, non est hoc ex nobis: hinc quia potest seligere Deus aliud auxilium, manet in Deo expedita potestas; quodque non selegerit, cum sit suppositio consequens, non aufert à Deo potestatem, licet ut auxilium sit non nisi sufficiens, hoc sensu: quia ex nobis est subtractio consensus, licet, inquam, hoc sensu ex nobis sit, quod sit non nisi sufficiens.

INSTAT 3. Hoc ipso, quia hoc auxilio in his circumstantiis non potest Deus capessere dominium actus, hoc ipso, inquam, injuriatur Deus, licet non maneat injuriatus, quia alio auxilio potest id acquirere.

RESPONDEBIS. Non esse injuriatum Deum: quia ipse selegit tale auxilium, & hæc ipsa selectio, non aufert ab illo potestatem seligendi aliud auxilium, quod ad salvandam potestatem expeditam sufficit, sicut sufficit, si manu dextra, sive sinistra possis recipere tuum, si velis.

OBJICIT 2. Ripalda. Deus habet jus strictum dominii in obsequia creaturæ, exigendo illa dominio proprietatis. Ergo, homo ea exhibens potest exercere justitiam strictam, & ea negans, injustitiam.

RESPONDETUR. Negando Antecedens.

INSTAT 1. Materia capax terminandi arbitrium Dei, quæ dominus est, est materia capax justitiæ & injustitiæ. At obsequia creaturæ, sunt materia capax terminandi arbitrium Dei, quæ Dominus est.

RESPONDETUR. Negando Min. Obsequia autem si exigantur titulo dominii auferibilibus, vel acquisibilibus spectant ad justitiam strictam. Ad justitiam autem latiori modo sumptam, spectabunt, si exigantur à dominio inacquisibili & inauferibili: si enim alicui non auferatur dominium, qui injuriatur in dominio? consequenter honestas contenta in illis obsequiis, spectabit ad justitiam latiori modo sumptam.

INSTAT 2. Materia capax contractus & pacti, est materia capax justitiæ strictæ, obsequia autem creaturæ, sunt materia capax pacti.

RESPONDETUR. Materia capax pacti, cui si non satisfiat, auferetur dominium & potestas expedita, est materia capax justitiæ, secus si non auferatur.

INSTAT 3. Justi obsequia re ipsa offerunt Deo, tanquam Domino habenti jus proprietatis, ex motivo satisfaciendi tali juri.

RESPONDETUR. Justi rudiores de isto jure nesciunt, ii qui nostram sententiam tuentur docti, non offerunt hac mente obsequia: quod sit dominus, habens dominium acquisibile, quod tamen requiritur ad justitiam.

INSTAT 4. Homo tenetur ex justitia cavere peccata contra naturalem legem, habetque jus Deus ut homo caveat ea peccata; nec cedere potest hoc jure, nec facere, ut in peccatis ratio injuriæ tollatur.

RESPONDETUR. Præcisa formalitas legis, respicit obedientiam, hinc violatio naturalis legis erit inobedientia, non injustitia; & licet Deus non possit cedere jure suo, ne peccatum, sit illius injuria latiori modo sumpta, non tamen illud jus salvabit, rationem injuriæ strictæ.

INSTAT 5. De facto existit stricta justitia hominis erga Deum, homine ex pacto exhibente obsequia, ut Deus tribuat gratiam & gloriam.

RESPONDETUR. Non intervenire tunc justitiam strictam, idque ex dictis, licet interveniat justitia latiori modo sumpta, quam aliàs explicuimus.

OBJI-

Obicit 3. Suar. de Pœnitentia d. 2. num. 6. Scriptura frequenter vocat peccatum, injuriam Deum, unde & exigit satisfactionem non solum ex charitate, sed etiam ex justitia; scriptura autem debet accipi simpliciter &c. Et si subditus Principi tributum & honorem debet ex justitia, debet & creatura Deo.

Respondetur. Nec appellatur à scriptura peccatum injuria rigorosa, nec ex justitia rigorosa exigitur satisfactio; ne autem simpliciter accipiantur verba scripturæ, obsunt rationes supra allatæ. Subditus ex justitia debet tributum Principi: qui auferit illi potestatem expeditam tributi, non est autem hoc per ordinem ad Deum.

Instat 2. In omni peccato utitur homo re aliena invito Domino: utitur enim suis actionibus, contra arbitrium Dei.

Respondetur. Utitur creatura suis actionibus peccaminosis invito Deo hoc est displicente, sed non invito hoc est carente expedita potestate, ne fiat illa actio.

Obicit 4. Tota hæc doctrina supponit hoc principium: Ex eo Deum injuriari non posse; quia si velit habet expeditam potestatem utendi jure suo, utpote inaufertibili, hoc autem principium non convincit. Nam imprimis, sicut alias perfectiones reperibiles in creaturis, non est necesse ponere in Deo cum imperfectionibus, ita nec jus cum imperfectione amissibilitatis.

Deinde, ostenditur Deum carere interdum expedita potestate: vult enim non esse peccatum, habet potestatem ne sit peccatum, sed ut sit homo sanctus, hanc potestatem non habet expeditam, casu quo de facto non sit sanctus.

Respondetur. Concedo perfectiones Deo & creaturis communes, non debere in Deo poni, cum imperfectionibus; & si in ipso conceptu alicujus perfectionis involvatur etiam imperfectio, tunc jam illa perfectio in Deo poni non poterit; poneretur enim sine suo conceptu. Jam autem jus, ut ponatur in Deo, & quidem cui per injuriam contraveniri potest, debet poni jus amissibile simpliciter, aut jus impedibile, ut habeat Deus expeditam potestatem, si velit. Si enim manet illud tale jus post injuriam, sicut fuit ante injuriam, utpote inamissibile, nulla erit contra jus illud injuria. Negatur ulterius, impediri aliquando in Deo potestatem expeditam, si illa uti velit Deus; quia si velit non esse peccatum, habet expeditam potestatem, ut non sit, & ut sit homo sanctus; tuncque cum actu non extendit dominium suum in Sanctitatem actualem, cujus carentia supponitur, habet adhuc expeditam potestatem, si velit, ad ponendam illam sanctitatem, & ad extendendum suum dominium actuale, in eandem, si velit.

Instat 1. Vel exigente Deo aliquid à creatura, facit illi Deus injuriam; vel non facit? si

non facit. Ergo, habet jus; si facit. Ergo Deus non est, utpote injurius.

Respondetur. Hoc sensu negativo habet jus Deus; quia nemini facit injuriam, sed non hoc sensu, quasi jus habeat, per injuriam auferibile.

Instat 2. Ad jus justitiale non requiritur ejus auferibilitas.

Respondetur. Requiritur implicitè. Si enim sit jus inaufertibile, non erit per injuriam laesibile, ex dictis.

Instat 3. Auferibilitas est, in jure imperfectio.

Respondetur. Esse imperfectionem, sed necessariò innexam juri: sicut castitati innectitur refrenatio motuum sensibilium.

Obicitur 5. Arist. 8. Eth. docet, inter eas personas reperiri justum, inter quas reperitur amicitia. Jam autem inter Deum & hominem, de fide est, dari amicitiam.

Respondetur. Sufficere ad mentem Arist. ut inter Deum & creaturam intercedat justitia, non rigorosa; cum nec amicitia, quæ debet esse inter pares, eaque Aristotelica, inibi reperitur, licet reperatur amicitia Theologicæ.

Argumenta ex Recentioribus.

Obicit 1. quidam. Non potest quidem jus Dei à nobis lædi in omnibus circumstantiis constitutis invito Deo, sufficit tamen quod lædatur invito Deo in aliquibus circumstantiis: licet enim, si Deus velit, possit elicere omninò cum præjudicio nostræ libertatis consensum à nobis, vel si nolit concurrere ad actus peccaminosos, non possemus violare jus Dei: quia tamen in statu libertatis, determinamus nos, ad non servandum jus Dei, peccamus contra jus Dei: nam in hoc, & pro hoc statu, habet Deus jus exigendi actiones nostras à nobis, titulo domini.

Respondetur. Negando lædi tunc justitiam jus Dei, cum salva etiam libertate nostra, habeat expeditam potestatem eliciendi à nobis consensus. Et quamvis ex suppositione v. g. odii, non possimus non elicere odium: quia tamen suppositio illa est talis, quæ accidit, ita, ut haberet Deus potestatem expeditam impediendi, illam suppositionem, si vellet; fit, ut pullulatio illius suppositionis, non auferat Deo potestatem, adeoque & dominium, quod per potestatem definitur.

Instat 1. Idem. Ad hoc ut aliquis censeatur invitatus, non requiritur, ut impediatur, si possit, sed ut prohibeatur, & id esse contra suam voluntatem declaret, & ita, si aliquem, de quo est probabile, quod furetur, permittat Prætor versari in civitate: si tamen præcipiat illi, ne furetur, non eo ipso vult ut furetur; ita etiam in præfenti, Deus, prohibendo peccatum, non utitur quidem

R. P.
H. M. LOD
IA. M. WSKI
Tom 3. c. 4.
D. VI
G

quidem vi despotica, utitur tamen politica, prohibendo ne fiat, adeoque sufficienter ad injuriam.

RESPONDETUR. Concedo ad hoc, ut aliquis dicatur invitus, sufficere ut prohibeat, sed ita, ut tunc non nisi censeatur, contraventio illi prohibitioni, injuria, quando aufert ipsam expeditam potestatem, utendi illo jure; hanc autem nego unquam auferri à Deo. Instantia de prætoris non tenet: quia adhuc jus illius est auferibile, de factoque aufertur, qui si & retineret jus ad actionem, & si veller, expedire posset habere jus in ipsamet actione, certè tunc non injuriaretur.

INSTAT 2. Idem. Si creatura non injuriaret propriè Deum, temerè & irrationabiliter peccator doleret ex motivo justitiæ, maxime ex eo motivo, quòd Dei honorem violaverit, quòd est motivum justitiæ: sicut dolens Paulus, quòd honorem Joannis violaverit, procul dubio id facit ex motivo justitiæ propriè dictæ.

RESPONDETUR. Non est tam obvium, ut homo doleat de peccatis ex motivo justitiæ, quòd si aliquis movetur, non movetur temerè: quia adhuc inter Deum & creaturam datur justitia non rigorosa, probabileque faciunt oppositi, quòd detur rigorosa: consequenter nihil temerè fiet. Rursus, rigorosè loquendo, negatur quòd dolere propter honorem violatum, sit motivum rigorosæ justitiæ, sed contra virtutem debitæ observantiæ, sub qua continetur honor superiorum, dignitasque, est id, cui opponitur formalitas offensæ, jus autem est, cui opponitur formalitas injuriæ. Sed concessio etiam quòd istud motivum sit strictè justitiale, id tum temporis verum est, quando impeditur expedita potestas habendi honorem, si velit, quæ nunquam à Deo aufertur.

INSTAT 3. Idem. Peccata omnia sunt contra honorem Dei. Ergo, contra justitiam. Antecedens probatur. Quia aliàs peccata in Deum essent vel paria, vel inferioris ordinis, quàm offensæ humanæ: solo enim honore læso attolluntur, hinc offensæ Regis præcisè ob aureum furto ablatum, non excedit offensam Pauli, aureo minorati.

RESPONDETUR. Omnia mortalia taxari dignitate divina, non sunt tamen contra justitiam: quia non aufertur Deo expedita potestas habendi illum honorem, si velit. Unde etiam peccator uritur suis potentiis Deo invito hoc est displicente sibi, sed non invito quasi amittente expeditam potestatem. Jam autem præcisæ displicentia, non est injuria.

OBJICIT 2. Perez in materia de Incarn. Peccatum est contra dignitatem Dei, & continet divinæ dignitatis indignam tractationem. At omnis indigna personæ dignæ tractatio, est injuriosa ipsi: officium enim justitiæ distributivæ est, vetare indignam personarum dignarum tra-

ctationem, & unicuique dare id, quod ipsi debetur, secundum dignitatem ipsius.

RESPONDETUR. Præcisus titulus inhonorationis, est quidem reductivè injuria, sed non rigorosè: certè enim dishonoratio, & injuria, definitionibus differunt: nam dishonoratio est oppositio excellentiæ, & injuria, est oppositio juri. Unde etiam & pietas in Parentes, quæ trahit secum honorationem eorundem, non est rigorosè, sed reductivè justitia. Negatur item quamcunque subtractionem honoris, etiam ab inferiori, esse contra justitiam distributivam, sed contra debitam observantiam, tumque est contra justitiam, quando digno ex bonis communibus negatur id, quo dignus est, idque à distribuyente proprio vel alieno nomine, semper tamen, cum titulo alicujus prælationis. Directè autem ad objectionem dici potest, quòd illa personæ dignæ tractatio sit injuriosa, quæ aufert expeditam potestatem utendi honore si velit.

OBJICIT 3. Idem. In creatis, violatio legis Principis humani, potest non esse interdum injuriosa: quia potest aliquid exigere non propter tuendam dignitatem propriam, sed propter v. g. tuendam dignitatem subditorum. Jam autem Deus non potest, facere legem, quin ipse Deus sit finis, cui obligatio potissimum servit. Ergo omnis violatio talis legis erit Deo injuriosa.

RESPONDETUR. Etiam concessio, quòd Deus propter tuendam suam dignitatem principaliter leges ferat, adhuc violatio talis legis non erit strictè injuriosa Deo. Imprimis, quia transgressio legis potius est inobedientia, cum inobedientia per hanc transgressionem concipiatur. Deinde, quia non aufert Deo expeditam potestatem.

OBJICIT 4. Quilibet Legislatores per suam legem acquirit aliquod jus justitiale, vel ad rem præceptam, vel saltem ad promulgationem legis, & exercitium suæ jurisdictionis expeditum, ad puniendam violationem legis. Ergo, cum omne peccatum sit contra legem Dei, per illam legem debet acquirere Deus jus aliquod justitiale, cum hac differentia, quòd Legislatores creatus, possit non desiderare ipsam rem præceptam fieri, propter v. g. emolumentum mulctæ pecuniariæ, à se irrogandæ; secus Deus.

RESPONDETUR. Dum detur peccatum Philosophicum, non omne erit contra legem Dei formaliter, sed quidquid sit de hoc, posita lege, acquirit quidem Deus jus non rigorosè justitiale, acquiritque potius ratione connotati, ita ut hîc ponenda sit doctrina circa acquisitionem, quæ ponitur circa actus Dei liberos, licet verum sit, Deum, dum fert legem, velle semper fieri rem præceptam.

INSTAT Idem. Quando Legislatores creatus ponit legem criminis læsæ majestatis, interponit tunc dignitatem suam, ut offendendam, irrogaturque tunc Principi violatione legis injuria.

injuriam. Jam autem vetans Deus peccata: interponit suam dignitatem.

RESPONDE TUR. Interponit quidem Deus nunc suam dignitatem, sed ita, ut oppositio illi facta, non auferat expeditam potestatem, si vellet servandæ suæ dignitatis, quod non habetur in creatis.

OBJICITUR 5. Vera est inhonoratio Dei, quantumvis Deus retineat expeditum jus suæ excellentiæ. Ergo etiam vera erit injuria, etiam si Deus retineat expeditam potestatem: &c.

RESPONDE TUR. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, nihil desideratur, ut tunc sit inhonoratio, quæ definitivè est, actualis oppositio excellentiæ. Jam autem, si retineatur expedita potestas utendi, non habetur formalis injuria: quia injuria formalis fit per derogationem juri, non est autem derogatio juri, si habeatur expedita potestas, cum jus ipsum, illam potestatem necessariò importet. Rursus, datur principium, ostendens bonum hoc extrinsecum Dei, quod est honor, posse auferri titulo ipsius extrinseci. Jam autem contra, datur principium, ostendens jus, & potestatem illam, auferri non posse.

QUESTIO III.

De Aliis Subjectis justitiæ.

PRÆMITTO I. Ut perstringatur tota doctrina, de aliis subjectis justitiæ, assumendum est, unum principium Aristotelis & aliud S. Thomæ ut his majoribus prædictis, facile supponantur minores.

Ponit tale principium Aristoteles 5. Eth. 16. Nullus erga sua simpliciter injustitia est, possessio autem, & liberi, quoad tantuli fuerint, & non separati, quasi quedam uniuscujusque sunt, at sese ledere eligit nemo, unde nullus erga se injuria est. Sensus est. Nemo sibi ipsi justus, nemo sibi ipsi injustus, ita ut quod ipsum est, vel quasi ipsum, jam non sit contra illud simpliciter injuria, nec erga illud justum, illiusmet ipsius.

Aliud est principium S. Thomæ hic q. 57. a. 4. in Corpore. Jus sive iustum dicitur per commensurationem ad alterum. Alterum autem potest dupliciter sumi, uno modo, quod simpliciter est alterum, sicut quod omnino est distinctum, sicut apparet in duobus hominibus, quorum unus non est sub altero, sed ambo sunt sub uno Principe v. g. Civitatis & inter tales secundum Philosoph. 5. Eth. c. 6. est simpliciter justum. Alio modo dicitur aliquid alterum non simpliciter, sed quasi aliquid ejus existens; Et hoc modo in rebus humanis, filius est aliquid Patris: quodammodo est pars ejus ut dicitur 8. Eth. c. 12. Hæc principia coincidunt. Aristotelicum tamen, significat rationem priorem; quia magis absolutam: ratio enim sui ipsius, quæ talis, absoluta est, usurpaturque ab Arist. ratio autem, esse alterum, est ratio respectiva aliis à se.

PRÆMITTO 2. Hoc, quod est quasi alterum, duo importat, & alteritatem, quandam, & non alteritatem, licet aliunde desumibilem, ne contra dictorum pullulet. Et ita potest dici alteritas in ratione distinctæ realiter naturæ, & non alteritas ratione alicujus conjunctionis physico-moralis, vel merè moralis.

Tres autem fermè sunt classes istius, quasi alteritatis.

PRÆMITTO 3. Quæ sit prima classis, quasi alteritatis. Prima classis est Nascentia qui enim nascitur, hoc ipso, quia nascitur, distinctus est realiter, cum tamen sit decisa substantia generantis, accedatque moralitas investiens utrumque in bona utriusque non est alteritas simpliciter. Expressit hanc quasi alteritatem Arist. 8. Eth. c. 12. Parentes enim, inquit, amant liberos quasi ex illis quidpiam sint. In quo ipso termino exprimit alteritatem quandam. Cum enim nihil ex seipso sit, sicut nec quidquam se ipsum producit, hoc ipso dicunt filii alteritatem. Dicunt etiam quandam non alteritatem, eo quod cum ex illis sint, sunt quasi illi ipsi, quod ibidem inferius his verbis exprimit. Parentes igitur filios ut seipso, amant: qui enim ex ipsis oriuntur, sunt quasi alteri ipsi. Ex quo postea principio, colligit Aristoteles quare magis diligantur à Parentibus filii, quam è converso? & quare specialiter Mater magis diligit filium, præ Patre? Magis, inquit, sciunt Parentes, qui ex se orti sint liberi, quam nati ex illis, se esse genitos: subditque infra, atque bene cur matres magis diligant, etiam pater. Sensus est. Nihil volitum nisi cognitum volitio ergo boni, quæ intercedit inter Patrem & filium, cum innitatur certiori notitiæ, certius enim sciunt Parentes, quod hic à se sit genitus, fit, ut certiore illam notitiam sequatur intensior amor. sed quæ illic ratio amandi? Respondet Arist. proprium enim ei, à quo oritur quidpiam est, id quod ex ipso oritur, ut dens & capillus, & quodlibet ei, qui id habet, illorum autem nulli id, à quo oritur, quasi diceret, causa amandi est nascentia: quod enim oritur per nascentiam, est proprium illius, adeoque quasi seipsum amat, amando illum; potius autem sunt filii Patrum, quam Patres filiorum, ex phrasi Aristotelis.

PRÆMITTO 4. Secundam Classem quasi alteritatis, quæ est conjugatio. Etiam enim conjuges, habent inter se alteritatem quandam, & non alteritatem. Alteritatem quidem: quia conjugium semper est duorum. Et non alteritatem, ratione communionis jurium. Hanc alteritatem rejicit Aristoteles ibidem in id: quia major est communicatio inter conjuges, quam inter cives & Rempubl. ubi tamen reperitur non alteritas, idque probat duplici titulo, tum majoris necessitatis hujus communionis, tum universalitate. Viro item, inquit, & uxori amicitia esse natura videtur: homo enim conjugale magis, quam civile animal est. Deinde universalitatem colligit: quia id etiam animalibus commune est, quod si major est conjunctio inter conjuges quam cives &

Rempubl. si hic non reperitur perfecta alteritas, nec illic erit, rejicit item non alteritatem, in nexum, quasi aliquo medio termino stantem, ipsis liberis: vinculum autem ipsorum, esse filii videntur, unde citius, qui liberis carent, dissolvi consueverunt: quippe cum filii commune bonum ambobus sit, *quod autem, inquit, commune est nec sit*: Infer, nexus autem in eo, in quo nec sit, unitatem non alteritatem importat.

PRÆMITTO 5. *Quæ sit Tertia Classis quasi alteritatis*, quam appellat Aristoteles 1. polit. 2. *dominam*, supple disciplinam, quæ est servilitas, & dominatio: nam servus & dominus, habent inter se alteritatem: quia nemo respectu sui servus, nemo Dominus: & non alteritatem; de qua hic adferenda aliqua.

PONIT 1. Arist. Varias sententias 1. Polit. c. 3. de dominatione quid illa sit? quod quidem per alios, sit scientia. Porro inquit, *videtur scientia quedam esse dominatio*. Per alios mera violentia: quia contra naturam instituta, *aliis autem inquit, præter naturam videtur esse dominatio*: quoniam inquit, *natura nihil differat, sed lege duntaxat inductum sit, ut alii liberi sint, alii servi, quapropter neque justum, violentum enim*: Et Ratio est: quia quod secundum naturam est, illud vel ponit natura, vel principia ejusdem providet, nullum autem dominatum providit natura, nec principia ejusdem, quæ enim? licet providerit excellentias, & ea quæ exceduntur, sed hæc non inferunt dominatum. Unde supremus Angelus, est excellentior infimo, non tamen ejus Dominus.

PONIT 2. Unde sit orta Dominica disciplina? *sine necessariis impossibile est vivere, & bene vivere*, sine autem domestica disciplina nemo potest bene vivere; quæ ipsa domestica disciplina requirit servum & Dominum; idque duplici ex capite. Imprimis, quia ut antea posuerat, *dominus perficitur ex servis & liberis*. Deinde: quia *ut in artibus necessarium est subesse propria instrumenta, si opus modo confici debeat: sic etiam in re familiari*, quæ ipsa instrumenta duplicia sunt, *quædam in anima, quædam animata, veluti gubernatori, navis, quæ quidem inanimata est, qui verò proram regit, animatus*. Additur ulterius, *quod istud instrumentum sit ante instrumentum*. Ortus autem hujus instrumenti ante instrumenta, adeoque servilitatis, hic est, indigentia scilicet ad utendum instrumentis inanimatis. *Si possent, inquit ille, instrumenta ad jussum vel nutum Domini opus suum conficere, si & pectines texerent & plectra cytharam pulsarent, nec architecti sane ministris, nec Domini indigerent servis*.

PONIT 3. Quod cum sit possessum, & instrumentum animatum servus, quomodo inquam non habeat comparatè ad Dominum perfectam alteritatem, sed non nisi quasi alteritatem, quia id quod possidetur, dicitur quemadmodum pars ad totum: pars enim non solum, inquit, alterius est pars, sed etiam omnino alterius, similiter

& quod possidetur. Sensus est: quia sicut pars à toto, eo quod sit totius, non dicit alteritatem simpliciter; ita, quia possessum est possessoris in ratione possessi non dicit alteritatem; qui textus ostendit quasi alteritatem in parte communitatis ad communitatem. *His præmissis, sit*

Illatio Assertorum.

ASSERO 1. *Inter Angelos & homines posse dari justitiam perfectam*. Nam ad invicem habent sibi propria, possunt ad invicem velle illa tueri, habent item alteritatem naturarum, & suppositorum &c. Certè enim Angelus habet jus ad famam, quæ lædi potest, diffamando illum apud imperitos, vel Gentiles: illi vicissim possunt nobis, etiam in bonis fortunæ, facere injuriam, frequenterque mali Angeli faciunt. Quod Assertum tenet in substantia Suar. opusc. de justitia Dei sect. 2. n. 8. Consequenter etiam potest inter ipsos Angelos intercedere justitia, propter rationem immediatè adlatam. Insuper defendi possunt rationes Suar. contra Vasq. Tum quia. Etiam inter Angelos, saltem in pura natura spectatos, potest esse commutatio. Tum quia: potest unus Angelus vim inferre alteri, quæ actio est injuriola: potest item unus decipere alium, infamare &c. Tum quia; unus Angelus, respectu alterius, est capax misericordiæ. Ergo, & justitiæ.

DICES 1. Cum Vasq. d. 223. n. 9. Non potest in Angelis esse injustitia circa violentiam: quia re vera non potest unus alteri vim ullam inferre: aut illam inferret solo nutu voluntatis, in quo, nulla est injustitia.

RESPONDETUR. Potest unus Angelus alterum protrudere, qualitate aliqua spiritali protrusiva, & tamen potest alius habere jus, ne ita trudatur, & quamvis hoc fieret solo nutu voluntatis, id non obest: quia si nos intus alteri detrahentes, facimus alteri verè injuriam, cur in Angelis solus nutus voluntatis non poterit esse injuriativus? cur item intervenire non potest, ut non suapte natura, sed violenter, alterius se voluntati subdat, præcipuè loquendo de Angelis malis, vel in natura pura spectatis.

DICES 2. cum eodem. Deceptio, ex mente S. Th. est contra veritatem, adeoque non nisi contra partem potestativam justitiæ.

RESPONDETUR. Deceptionem esse quidem contra veritatem, sed ita, ut possit etiam esse contra justitiam rigorosam: nam si judicem habentem jus, hocque ex jure inquirentem, fallas, item si constitutus in officio verè judicaturum te promittas, habendoque pro hoc recompensationem, fallas, committes in hoc injuriam, præcipuè cum etiam inibi Suar. roboret suum argumentum exemplo adjuncto de infamia.

DICES 3. cum eodem. Non apparet quomodo unus Angelus possit lædere honorem alterius; vel si læderet, esset hoc contra observantiam, ut vult S. Thomas.

RESPON-

RESPONDETUR. Ipsa infamia est læsio honoris, quæ potest esse contra iustitiam rigorosam, quamvis negatio cultus alicujus, sit nonnisi contra virtutem observantiæ. Deinde, quamvis non apparet modus hujus inhonorationis, iustitia, quod ejus repugnantia non ostendatur; sicut nelcimus, qua ratione Angelus transeat sine medio, vel materia quomodo redigat se ad punctum, si spoliatur quantitate, & tamen hoc docetur.

Ad Argumentum de misericordia. Disparitatem V. aq. dat, quia non est eadem utriusque materia. Sed reddit argumentum, quare cum detur materia misericordiæ inter Angelos, non possit dari materia iustitiæ: sicut inter nos id, quod erat materia misericordiæ, potest extrahi ad materiam iustitiæ.

ASSERO 2. Accipiendo filium, secundum quod filius est, & Patrem, secundum quod Pater est, non intercedit inter illos iustitia rigorosa; secus in quantum sunt natura, & supposita distincte realiter.

RATIO. Quia hoc jus, quod habet filius ad bona Patris, sibi subministranda, est fundatum in ipso esse filii, seu esse deciso Patris, hoc autem esse decisu Patris, fundat nonnisi quasi alteritatem: quia hoc ipsum esse est aliquid Patris: aliquid autem Patris, non dicit alteritatem, sed proprium Patris, si non dicit alteritatem, nec dicit iustitiam rigorosam.

Secunda etiam pars Asserti, probatur. Quia si inter alios homines intercedit iustitia v. g. titulo emptionis, commutationis &c. intercedet etiam inter Patrem & filium; secundum quod distinguuntur realiter naturis, suppositis.

DICES 1. Ex his, quæ sibi opposuit Valent. d. 5. q. 1. p. 2. Inter Patrem & Filium est rigorosa amicitia, ut innuit Philosoph. 8. Eth. 7. & 14. & 9. Eth. 1. Ergo & iustitia.

RESPONDETUR. Dici imprimis posset, etiam amicitiam illic intercedere, non aliter posset, nisi in quantum filius & pater, sunt distincti naturis, suppositis &c. Rursus, quia ex nullo principio destruitur inter illos ratio amicitiae, cum idem ad seipsum amore amicitiae ferri possit, habetur autem principium fundans, ne illic intercedat iustitia rigorosa; nempe alteritas, quæ illic non est rigorosa, ut dictum; consequenter fundans non rigorosam iustitiam. Aliam disparitatem dat cit. Valent. quia actus amicitiae, cum sit amor erga alterum, est in alterum, non modo ut distinctum, sed etiam aliquo modo unum; amans enim transit in amatum. Actus autem iustitiæ, cum sit ex æquatio unius cum altero, per aliquid æquale, est erga alterum tantummodo distinctum, & non aliquo modo idem: idem enim non propriè sibi ex æquatur.

DICES 2. Verè committit iniustitiam filius occidens Patrem. Ergo, inter illos, si iniustitia est, etiam iustitia erit.

RESPONDETUR. Hanc iniustitiam poni, in

quantum sunt distincti naturis & personis, nec illa occisio titulo iniustitiæ attollitur; sed titulo pietatis, quæ ipsa non est rigorosa iustitia; reliqua autem sunt communia cum aliis formalitibus homicidium.

DICES 3. Inter Christum Dominum & Patrem æternum propriè fuit iustitia, licet Christus, ratione naturæ divinæ, sit aliquid Patris æterni.

RESPONDETUR. De Antecedenti agitur in materia de Incarnatione. Interim dicitur Christum, in quantum dicit identitatem naturæ suæ divinæ cum natura Patris, non dixisse alteritatem, adeoque nec intercessisse iustitiam inter Patrem æternum, & Christum, secundum naturam divinam spectatum. Christum autem, in quantum dicit personam verbi, dixisse quidem alteritatem à persona Patris, distinctionemque realem, quam distinctionem realem dicit Christus à Patre, spectatus etiam secundum naturam humanam, cur autem non intercesserit illic rigorosa iustitia ex dictis colligitur. Si autem ponatur iustitia intercessisse inter Christum & Patrem æternum (quod à nobis negatur) ponetur intercessisse inter Christum, secundum naturam humanam spectatum, & Patrem æternum. Sed Christus, spectatus secundum naturam humanam, non est aliquid Patris æterni, quod sit impeditivum iustitiæ rigorosæ in istis principiis.

DICES 4. Ergo, saltem Filii erga Patrem erit iustitia rigorosa: quia Pater, non est pars Filii.

RESPONDETUR. Quamvis Pater non sit pars Filii: quia tamen debitum, quod est in filio, & jus, quod est in Patre, fundatur supra aliquid ipsius Patris, ut dictum supra, fit, ut adhuc non interveniat alteritas, sed nonnisi quasi alteritas, adeoque quasi iustitia.

DICES 5. Saltem assertum non tenet de filio emancipato. Nam Aristoteles 5. Eth. l. 6. dicit Filius esse aliquid Patris quoad tantuli, inquit, fuerint, & non separati.

RESPONDETUR. Quasi iustitiam intercedere inter filios, etiam emancipatos: quia illi, etiam emancipati, sunt filii, adeoque aliquid Patris. Aristoteles illic non loquitur de filiis sub formalitate filiorum, sed sub formalitate, in quantum intrant eandem Rem publicam cum Patre, eandem scilicet domum & cohabitationem. Hinc sine voluntate Patris, alibi nec manent; nec manere possunt. Circa bona autem Castrensia, quæ titulo militiæ filius accipit, cum pleno dominio; vel quasi Castrensia, quæ alio quidem titulo acquiruntur, sed cum pleno dominio, indubiè circa talia bona potest cum Parente v. g. filius contrahere, idque iustitialiter.

ASSERO 3. Accipiendo Dominum: secundum quod Dominus est, & servum, secundum quod servus est, non intercedit inter illos rigorosa iustitia; secus, secundum quod distinguuntur natura, suppositis.

* I 2

RATIO

RATIO Prioris est. Quia jus illud in servum, quā servum, non supponit aliquid proprium servi, sed proprium Domini, consequenter erit illic quasi alteritas, cum non detur ab utraque parte proprium.

RATIO Secundi est. Quia servus alio titulo, potest habere aliquid proprium.

ASSERO 4. *Accipiendo maritum, & conjugem, quā tales, non intercedit inter illos, rigorosa justitia, secus in quantum naturis distinguuntur, &c.*

RATIO proportionatē formanda: quia nullius erga seipsum, est justitia. Ergo, quasi erga seipsum non potest esse justitia, sed quasi justitia. Jam autem obmutuam traditionem corporum, uxor est aliquid mariti, maritus uxoris. Aliis tamen supra dictis titulis potest illic fundari justitia.

ASSERO 5. *Inter istas personas, de quibus immediate actum, non intercedit jus aliquod, quod debeat dici imperfectum, sed tamen proprium. Ut intelligatur Assertum. Aliud est dicere, intercedit illic imperfecta justitia, sed propria; & aliud,*

intercedit non nisi impropria. Sicut accidens, est ens propriē, licet imperfectē, & alia est quaestio; An accidens sit propriē ens, an imperfectē? Porro Ratio Asserti est. Quia quando est aliquid imperfectē tale, licet propriē, debet illi convenire tota definitio, & omnia essentialiter requisita illius generis; ut Inductio ostendit, certē enim accidenti convenit tota definitio entis, talpae tota definitio animalis, desumeturque inaequalitas non ratione inaequalitatis in ipsa ratione generica, sed ratione alicujus adjunctae differentiae specificativae. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Quia si non conveniret illi definitio illius entis, & esset propriē illud ens, ut supponitur, & non esset: quia nihil est magis proprium, quam ipsa definitio: est enim ipsum, quod quid rei: si enim in ipso quod quid, est diversitas, quomodo propriē illud quod quid erit? Jam autem requisita essentialiter alteritas ad rigorosam justitiam, non reperitur in subjectis, de quibus actum, adeoque nec propria justitia.

DISPUTATIO IV.

De Speciebus Justitiae.

Aristoteles, cum Libro 5. Eth. c. 1. tractasset de justitia à justitia descendendo ad species justitiae, primum agere incepit de justitia particulari, cujus methodum sequendo, sit

QUAESTIO I.

De Justitia Particulari, & Generali.

Quid veniat nomine harum virtutum, dixi superius, ubi etiam tractatum est, quod hae duae virtutes, sint virtutes speciales, sub nomine generalis virtutis, intelligendo etiam legalem, quae verbo discernitur à generali: Leges enim non feruntur nisi ob communionem vitae. Communio vitae plures requirit. Justitia etiam legalis plurimum bonum est, respicitque bonum commune, sicut & generalis, seu ut loquitur Palao d. unica. p. 8. q. 1. vocatur Legalis; quia legibus bonum commune praescribentibus, est conformis. Manent tamen alia circa hanc materiam disputanda.

DIFFICULTAS I.

An Justitia Legalis sit rigorosè Justitia?

Sensus est: An justitia, quae intercedit inter

communitatem & partem communitatis, sit rigorosa?

DICENDUM est. *Justitiam legalem, non esse rigorosam justitiam.* Ita Valentia & Lugo, contra Salon. Bann. Arag. & post illos, contra Dicast.

PROBATUR 1. Rigorosa justitia debet habere alteritatem rigorosam. Sed inter communitatem, cujus bono attenditur, & illius privatum, qui illi bono attendit, non intercedit rigorosa alteritas. Ergo, nec justitia. Major probatur, quia Ly rigorosa, est terminus modificans ipsummet objectum, quod est justitia. Ergo, modificare debet & illa, quae dicit objectum, alias non objecti esset modificativus ille terminus, sed alicujus alterius. Jam autem justitia, cum sit virtus ad alterum; requirit alteritatem; consequenter, rigorosa justitia rigorosam alteritatem.

Deinde nullius est ad seipsum rigorosa justitia. Ergo, etiam & ubi non est alteritas rigorosa, non erit rigorosa justitia. Minor principalis, Probatur. Communitas & privatus secundum quod ille bonum commune tenetur providere, comparantur inter se, sicut totum & pars, ut ostendit suppositio quaestionis. Sed totius à parte, non est rigorosa alteritas: quia non est alteritas